

Makama: wape pieke Pi Seliapoe

Bapitaisi peao hayeke hali Dionima: pi waleekeeki

(Matiu 3:1-12, Luku 3:1-18, Dioni 1:19-28)

¹ Koda:na: Eiyeye Yesu Ketiso ipika: pi seliapo doe. ² Do pita: hande potopede Aisayama: wape pea ula: ekita: dupa. Koda:ma: alota: Opua:pe. Ya pi mea puaasa: hali amba:la tapaalueke. Naka: pota: epeaena:yeke tapaalueke leekeme.

³ Kutupa ma:nda:ma: hapu hayeke alena: hata: wi ala:me dupa

Tekehalina: pota: epeaape. Ipika: pota: tikitiki yao epeaape laa wi ala:me laa wape piekeme.

⁴ Koto wape pieke tupa: bapitaisi peao hayeke hali Dionima: hapu hayeke alena: a:pa hayekeme. Kutupa ipikana:ma: wanda:hali bapitaisi peaaso hata: pi make wala:tiki piekeme. Dupa leekeme. Hone la:ka:la mina wimika:na:ta: Ima: iki bapitaisi peaalueke. Koto ekin:ina: Koda:ma: ika: hoke haumanu paeyaalieke leekeme.

⁵ Diudia nane haemeke wanda:hali paeyao make Diutuseleme da pa:ta: haemeke wanda:hali paeyao make Dioni pa:ta: pua:tiki pu haemekeme. Kutupa Diodani ikali pa:ta: wanda:halima: ika: hoke haumanu ka:la:polo haena: Dionima: bapitaisi peatiki piekeme.

⁶ Dionima:ta: kemolo ma:na: itikima: wepieke dau pambaota: ba:ta:idota: ma:na: yonkelekema: wepieekeki yameekeme. Kutupa ipika: neta: hombuta: make boi hapeke make na:tiki pu hayekeme. ⁷ Ipikana:ma: pi walolo hata: dupa leekeme. Ya hoki nane ipilia: halita: I halo tupa: na hala: hali ipilieke. Ipikita: hali tieke ipilieke. Ita:

ipiki pa:la: tupa: epeke hali dia:me. Ima: panda:puniao ipika: anke dake pu ka:la:papeketa: ana: na pa:la:me laata: ⁸ Ima:ta: ikalima: iki bapitaisi peasopate ipikana:ma:ta: Holi Sipitidima: iki bapitaisi peaalieke leekeme.

Dionima: Yesu bapitaisi peayekeeki

(Matiu 3:13-17, Luku 3:21-22)

⁹ Koto dina:ta: Yesuma: Ka:lili nane hayeke Na:sa:tete da mina:pa:lao Diodani ikali pa:ta: peekeme. Koto ikali pa:ta: Dionima: Yesu bapitaisi peayekeme. ¹⁰ Kutupa Yesuma: ikali pa:ta: mina:pa:lao opa:liaaso hata: koto kone oli ya akolopa:pa wiekeeki handaata: oli Holi Sipitidi make melipu tupa: ipiki pa:ta: hola:pa:niaeyekeeki handeekeme. ¹¹ Kutupa pi hola:makema: ya nane hata: la:niaeyeke pita: dupae. Neketa: ya pukipiki wekie. Neke pa:ta: Ima: ta:na:ma: wopu homolome laa la:niaeyekeme.

Sadanima: Yesuma: pita:la:eki handuluekema: la handeekiki

(Matiu 4:1-11, Luku 4:1-13)

¹² Koto kone Holi Sipitidima: hapu hayeke alena: Yesu pena:yeke tapaeyekeme. ¹³ Kutupa Sadanima: Yesu la handa haena:ta: nate hali tieke yaapona: Yesu koto pa:ta: hayekeme. Ipikita: ma:na: yeti hao hayeke alena: hayekepate mo enisolo tonuma: a:pa petelemekeme.

Yesuma: Ka:lili nane pi waleekeeki

(Matiu 4:12-22, Luku 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Dioni dipula mea pitaeyeke hoki naneta: Yesuma: mo Ka:lili nane puaata: Koda:na: Pi Seliapo wala:tiki piekeme. ¹⁵ Dupa leekeme. Ameta: Koda: ipika: natee. Ameta: Koda: ipika: Kilu Tombuao Hala:eki teke pa:ta: ya:la:me laa Hone ma:nda: la:ka:la: mina wiaata: do Pi Seliapo hone tulao hapa:peke leekeme.

¹⁶ Kutupa Yesuma: mo tunkulu pa ula: Ka:lili ikali tea:na: yopulu hata: mo Saimono A:ndutu hamāla:ma: tenkinu tieke kiake ikali pa:ta: mea lopaaso haepekeeki handeekeme. Ipilikita: ta:peli mu haepeke hali yaapoe. ¹⁷ Yesuma: ipiliki pa:ta: alota: Yaka hoki nane tolu hapa:peke leekeme. Kutu pipika:na:ta: ipilikita: haliweki mulu pelepe hali yaapo hapena: waluke leekeme. ¹⁸ Koto leekeeki opua ipilika: tenkinumanu mina:pa:lao koto kone Yesuna: hoki nane teli mea pepekeme.

¹⁹ Kutupa Yesuma: hosiki siki mopate leke puaata: Dia:mesi Dioni hamāla: Sepedina: eiyeye yaapo ipilika: palai kawasona: pita: tenkinumanu tombulolo haepekeeki handeekeme. ²⁰ Yesuma: handaata: koto kone Ipupe laa wi leekeme. Koto leekeeki opuata: mo hamāla:ma: ipilika: ateke Sepedi make mo e pokaemeke haliweki make palai kawasona: pitina: mina:pa:lao Yesuna: hoki nane teli mea pepekeme.

Hali pitieke hoke temoko tolu liekeeki

(Luku 4:31-37)

²¹ Kutupa Kapeneami da nane pemekepate koto da pa:ta: hata: Diu wanda:halina: Hoto Pila: Natena: ipikana:ma: mo pi hotu haemeke da pa:ta: honda: pambaata: pi waleekeme. ²² Kutupa wanda:halima:ta: Yesuma: waleeke pi opuaata: leke opo handake wimikime. Wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: walo haemeke tupa: na waleke ipikana:ma: biki ula: halima: wala:la: tupa: waleeke handa pimikime.

²³ Koto kone pi hotu haemeke da pa:ta: hali ma:nda: a:pa hayekepate ipika: weleke pa:ta: hoke temoko pitiekeme. ²⁴ Mo halima: dupa e wi leekeme. Yesuo. Na:sa:tete halio. Niki pa:ta: eki puluekema: a:pa pipe laa Neketa: niki hoeyaaluekema: a:pa pipe. Neketa: handolome. Neketa: Koda: ipika: yako piki halie leekeme. ²⁵ Koto lemekepate

Yesuma: sa:sa: pea hoke temoko pa:ta: alota: Pi na leke.
Koto hali mina:pa:lao opolu bao yopue leekeme.

²⁶ Koto leeke handaa hoke temokoma: hoke e wi la:
paleke mo hali mea putuputu liaaso hata: mina:pa:lao
opolu baeyekeme. ²⁷ Koto ekina: wanda:hali paeyaoma:
penkilipa:tia pominolo hata: ika: ika: kone lota: lota:
pimikieki dupae. Dota: eki haupe laa Panake hau
wala:la:ekipe laa Biki ula: halima: tupa: ipikana:ma:
mo hoke temokomanu pa:ta: pi lea:ka:na:ta: ipika: pi
tunkula:peke na ya:la:me lemekeme. ²⁸ Koto ekina:
koto kone Ka:lili nane paeyao Yesuna: biki kende tupa:
wiekeme.

Yesuma: wanda:hali wopu epeaeyekeeki

(Ma:tiu 8:14-17, Luku 4:38-41)

²⁹⁻³⁰ Yesuta: mo Diu wanda:halina: pi hotu haemeke da
mina:pa:lao Dia:mesi Dioni ameḷe mo Saimono A:ndutu
yaapona: da pa:ta: pua honda: pambemekepate Sai-
monona: meiyeke wanda:ta: ki yeni hapa wiekeme.
Yesuma: mo da opolo peeke mo wanda:na: yeni hapa
wiekeeki ipiki pa:ta: la halemekeme. ³¹ Koto lemeke
handaa Yesuma: pua ipika: kiki mea tiaaso haena: yeni
tandeleekeme. Kutupieke handaa mo wanda:ma: mo hali
manuna: ne yankao haleekeme.

³²⁻³³ Koto dina: welealo nate pambolo haena:ta: yeni
ta:ta: ta:ta: haemeke wanda:hali make weleke pa:ta: hoke
temoko pitimiki wanda:hali make paeyao Yesu pa:ta:
hatuku a:paata: daoni wanda:hali paeyao make Yesu
hayeke pota: kake pa:ta: a:pa penke haemekeme. ³⁴ Yeni
ta:ta: ta:ta: haemeke wanda:hali wopuna: yeni Yesuma:
tandelaota: hoke temokomanu wotu make tolu liaata:
temokomanu ipiki handemeke handaata: Yesuma: Pi na
lapa:pe laata: tolu liekeme.

Yesuma: Ka:lili nane hata: pi waleekeeki

(Luku 4:42-44)

³⁵ Da ka:la:paaso nate a*̄*i na opeke haena: Yesuma: tiao pa keneme nane pua hata: Koda: pa:ta: yeni piekeme. ³⁶⁻³⁷ Koto ekina: Saimono ipiki ame*̄*le haemeke hali-wekima: Yesuna: anke teli mea pua handa: wiaata: ipiki pa:ta: alota: Wanda:hali paeyaoma: neke weitelememe lemekeme. ³⁸ Koto lemekema handaa Yesuma: iki pa:ta: alota: Mandane da pa:ta:manu ota: pomana:e. Ima: koto pa:ta: make pi wala:peke ya:la:me laata: Pa ekipekepe. Ita: kutu puluekema: a:pa poloma:e leekeme. ³⁹ Koto laata: Yesuma: Ka:lili da paeyao pa:ta: ika: pi hotu haemeke damanu pa:ta: pi walolo hata: hoke temokomanu tolu lutia pomiekeme.

Kindi yeni hayeke hali homeke Yesuma: mea tiaeyekeeki

(Ma:tiu 8:1-4, Luku 5:12-16)

⁴⁰ Kutupa mo kindi yeni hayeke hali homekema: Yesu pa:ta: a:pa tumiki yotu hao pita: ipiki pa:ta: honke alo hata: alota: Nakana:ma: hone pika:na:ta: ya loke wamo pea hano lapeke ya:la:me laa honke leekeme. ⁴¹ Yesuma: ipika: pukima: e leeke handaata: ipika: kiki tindipa moneao wataaso hata: ipiki pa:ta: alota: Ima: hone pa:la:me. Naka: loke koto wamo peaaso handa:e leekeme. ⁴² Koto leeke koto kone kindi yeni wamo peaeyeketa: pa kindi yeni na hake hali leke hayekeme. ⁴³ Kutupa Yesuma: mo hali hando alo hata: alota: ⁴⁴ Hone wopu wia pua:peke. Ma:nda: pa:ta: pi na leke ame do kone mo yeni peao hala: hali pa:ta: naka: loke pua wala:peke. Kutupa mo hande Mosesima: hala:peke laa waleeke aleta: naka: kindi yeni wamo peaowa: ekina: mea hala:peke. Kota: koto hauta: mo wanda:halima: handena:yeke loa:me leekeme.

⁴⁵ Koto laa tapaeyekepate kone mo halima: wanda:hali pa:ta: la:tia pomiekeme. Koto ekina: Yesuta: wanda:halima: handolo haena: da pua:peke na yeke

handaata: keneme nane hata: mandane mandane da wanda:hali ipiki pa:ta: mombelemekeme.

2

*Yesuma: kiki anke homa: pa wieke hali mea tiaeyekeeki
(Ma:tiu 9:1-8, Luku 5:17-26)*

¹ Nate mandaneeki hao Yesuma: Kapeneami da pa:ta: pa pua haena: wanda:halima: Yesuta: da pa:ta: pa a:pa hala:me lemekeme. ² Kotoeki opua wanda:hali wopu pua mombola tumbulu baemeke handaa da pa:ta: waleke na wiekeme. Pota: kake pa:ta: make waleke na wiekeme. ³ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: pi walolo haena: tonkopu haliwekima: Yesu pa:ta: kiki anke homa: pa wieke some homeke meatia epemekeme. ⁴ Ipulu hata: handemekepate wanda:hali wopu haemeke handaata: Yesu teke pa:ta: mea tia pua:peke na yaalo hata: da holu akolo puluekema: a:meimikime. Kutupa ka:ka:na: wiaota: mo hande kiki anke homa: pa wieke some tili tonka:na: mea lopa:niaemekeme. ⁵ Kutupieketa: Yesuma: ika: hone tulaemekeeki handaata: mo homa: pa wieke some pa:ta: alota: Ya wekio. Naka: hoke hau manuta: pa paeyaasome leekeme.

⁶ Koto leekepate mandane wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: koto da pa:ta: pita: ika: honema: kone weimikime. ⁷ Do halima: do ala: pita: eki epi alo hala:pe. Ipika: pima: Koda:na: biki lo hoeyaasa:me hone wia Koda:ma: homeke hoke haumanu pa paeyaapeke ya:la:me hone wimikime.

⁸ Koto kone Yesu ipika: honema: kone mo haliwekina: hone wimiki ekimanu handa: wiaata: iki pa:ta: alota: Ekipeke koto hone witeleme ekimanu weitelemepe leekeme. ⁹ Eki epi aloeki yapa: pa:la:pe laa kiki anke homa: pa ula: some pa:ta: loa:ka:na:ta: Naka: hoke hau

paeyao paeyaalome aloeki yapa: pa:la:pe o Tiae. Naka: tili meatia pue aloeki yapa: pa:la:pe leekeme. Hando ekipe laa
¹⁰ ikana:ma: handoemena:yeke Wanda:halina: Eiyeye Ita: hoke haumanu pa paeyaasa: biki ula: hali halome laata: kiki anke homa: pa wieke some pa:ta: alota: ¹¹ Neke pa:ta: alome. Tiao. Naka: tili meatia da pua:peke leekeme.

¹² Koto leeke handaa mo hali tiaeyekeme. Koto kone ipika: tili tamba: mea mina paeyaoma: handolo haena: hama peekeme. Koto ekina: iki paeyaoma: penkilipa: Koda:na: biki mea a:meiyao alota: Dupita:la: ekita: ota: hoto homeke a:nda: na handoloma: haue lemekeme.

Yesuma: Lipae wi leekeeki

(Matiu 9:9-13, Luku 5:27-32)

¹³ Yesuta: Ka:lili nane tunkulu pa ula: ikali tea:na: paa la:ka:la puaata: wanda:hali paeyao ipiki pa:ta: pua mombelemeke handaata: Yesuma: pi waleekeme. ¹⁴ Pi wala pulu hata: A:lo pia:sina: eiyeye Lipaeta: mo dakisi mani mu hayeke alena: pitina: Yesuma: handa ipiki pa:ta: alota: Yaka hoki nane teli mea a:pa:peke leeke handaa Lipaema: tiao Yesuna: hoki nane teli mea peekeme.

¹⁵ Kutupa Yesuma: Lipaena: da pa:ta: ne nalo pitina: dakisi mani mu haemeke haliweki wopu make hoke haliweki wopu make Yesu ipika: hoki nane telimiki disaipolo haliweki ameḷe mandake pa:ta: pitimikime. Yesuna: hoki nane teli mea epeme ekina: pitimikime. ¹⁶ Kutupa mandane wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: Pa:tisi haliweki kone Yesuta: mo dakisi mu haemeke haliweki make hoke haliweki ameḷe ne nalo pitimikieki handolo hata: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Ekipeke Yesuma: dakisi mani mu haleme haliweki mo hoke haliweki ameḷe ne no pilimipe lemekeme.

¹⁷ Yesuma: koto lemeke pi opua iki pa:ta: alota: Yeni na hasa: wanda:halima: dokeda hali pa:ta: na polo

pelemepate pa yeni hasa: wanda:halita: dokeda hali pa:ta: pelimikie leekeme. Tiki tiki hau pu hala: wanda:halima: hone ma:nda: la:ka:la wina:yeke wi loluekema: na epoa:me leekeme. Hoke hau pu haleme wanda:halima: hone ma:nda: la:ka:la wina:yeke wi loluekema: epoa:me leekeme.

*Ne wahapa: pimiki hau pa:ta: lota: pimikieki
(Matiu 9:14-17, Luku 5:33-39)*

¹⁸ Kutupata: nate ma:nda:na: Dionina: disaipolo haliweki make Pa:tisi haliweki make Koda: pa:ta: hone uluekema: ne wahapa: pimikime. Wanda:halima: Yesu pa:ta: a:pa alota: Pa ekipeke mo Dionina: disaipolo haliwekima: make Pa:tisi haliwekina: disaipolo haliwekima: make ne wahapa: pia:tiki pitelemepate pa naka: disaipolo haliwekima:ta: koto hau na pu halemepe laa lota: pimikime.

¹⁹ Koto lemeke Yesuma: iki pa:ta: alota: Wanda: panake mea kiki ta:ma:ni pita:la: natena:ta: wanda: teke halima: wi leeke epemeke wanda:hali ameḷe mandake pa:ta: hata: wanda:halima: ne na neke pa hapeke na yelieke leekeme.

²⁰ Kutu pimipate nate ma:nda:na: ma:nda:ma: mo wanda: teke hali hatuku pelieke. Koto natena:ta: ne wahapa: pea hatiki pilimikie leekeme.

²¹ Ma:nda:ma: amba: dauna: panake dau sinkipiki mea talao na tumbulu hala:me leekeme. Kutu pia:ka:na:ta: panake dau sinkipiki talaasa: ekima: amba: dau sinkipa ka:ka:na: tieke wilieke leekeme. Amba: titina: sinkipi ekita: ota: hoelieke leekeme. ²² Koto tupa: ma:nda:ma: panake waini ikali amba: ma:na: yonkeleke ipi kanake manuna: na holo pambo hala:me laa pa holo pambea:ka:na:ta: kota: panake waini ikalima: dako a:meiya:ka:na:ta: ma:na: yonkeleke kanake yambielieke leekeme. Kutupa waini ikali make ma:na: yonkeleke kanakemanu make telipina:

hoelieke leekeme. Kotoeki na pulu pa:la:pate pa mo panake waini ikalita: panake ma:na: yonkeleke kanake manuna: holo pambilieke leekeme.

Pa:tisi haliwekima: pi lemekeeki

(Ma:tiu 12:1-8, Luku 6:1-5)

²³ Yesuta: ipika: disaipolo haliweki ameḷe Diu wanda:halina: Hoto Pila: Nate homekena: mo konima: handeke ale widi e manuna: pulu hata: widi kilikimanu honda: mepi pu mimikime. ²⁴ Kutupata: Pa:tisi haliwekima: Yesu pa:ta: alota: Handa:e laa Hoto Pila: Natena: pia:peke na ya:la:eki pitolo pitelememe. Pa ekipeke pitelemepe lemekeme.

²⁵ Yesuma: iki pa:ta: alota: Mo hande Deipidima: pieke ekita: hoto homeke a:nda: na yata:pemepe. ²⁶ Deipidi ipiki ameḷe haemeke haliwekita: ka:nda:ma: homolo hata: tea:ma: homemekeme. Koto ekina: Koda: pa:ta: hayeke da tukiki pa:ta: honda: pambaata: Koda: pa:ta: wieke palaowa naaka:na:ta: yeni peao haemeke haliwekima: homeke napeke yeeke palaowa kone naaka:na:ta: ipiki ameḷe haemeke haliweki make mea haleekeme leekeme. Abaiya:ta:ma: mo yeni peao haemeke haliwekina: you hali hayeke pita: pimikime. Kutu pieke ekita: na yata:pemepe leekeme.

²⁷ Yesuma: iki pa:ta: alota: Koda:ma: wanda:hali epeaena:yeke Hoto Pila: Nate wina: la:la:pate pa wanda:halima: Hoto Pila: Natena: biki daeyaena:yeke wepia na pa:la:me. ²⁸ Koto ekina: Wanda:halina: Eiyekema: mo Hoto Pila: Natena: Tekehali kone hala:me leekeme.

3

Yesuma: kiki hoke hali epeaeyekeeki

(Ma:tiu 12:9-14, Luku 6:6-11)

¹ Yesuta: Diu haliwekina: pi hotu haemeke da tukiki pa:ta: paa honda: pambaata: kiki hapueke endiki hali homeke koto da pa:ta: hayekeme. ² Kutupata: mandane haliwekima: Yesu handa: pelia haemekeme. Pa ekipeke Hoto Pila: Natena: Yesuma: mo halina: kiki epeaaliepe o na epeaaliepe hone wia handa: pelia hata: pi yamba:lea:me loluekema: handa: pelia haemekeme. ³ Koto pimipate Yesuma: kiki hapueke endiki hali pa:ta: alota: Do pa:ta: epoe leekeme. ⁴ Epeeketa: Yesuma: iki pa:ta: alota: Hoto Pila: Natena: pi ula: ekina: aleke wape pea ula:pe leekeme. Wanda:hali epeaasa: ekita: ana: pa:la:pe o hoeyaasa: ekita: ana: pa:la:pe laa ombu alota: Wanda:hali mea tiaowa:ka:na:ta: ana: pa:la:pe o homaoa:ka:na:ta: ana: pa:la:pe leekepate mo haliwekima: pi na leke pa pambo haemekeme.

⁵ Kutupa Yesuma: mineke pankolo hata: mo haliweki handolo hata: lekema: lekema: pea handeekeme. Ika: hone taka:laeyeke handaa Yesuma: pukima: ka:nda:ma: homolo hata: mo hali pa:ta: alota: Naka: kiki tindipae leekeme. Koto leeke handaa ipika: kiki tindipaeyeke epeekeme. ⁶ Koto kone mo Pa:tisi haliwekima: hama opolu baota: Hetodina: hoki nane telimiki haliweki ameḷe momba:la hata: Yesu luekema: tome tome pambemekeme.

Yeni haemeke wanda:hali Yesuma: mea tiaeyekeeki

⁷ Yesuma: ipika: disaipolo haliweki ameḷe Ka:lili ikali leke pa:ta: pemeketa: tapake tieke teliekeme. Ka:lili wanda:hali Diudia wanda:hali ⁸ Diutuseleme wanda:hali make Idumia kenke nane haemeke wanda:hali make Diodani ikali nate opa:la: nane haemeke wanda:hali make Taiya Saidoni yaapo nane haemeke wanda:hali make paeyaoma: Yesuma: pieke ekimanu paeyao opimiki handaata: Yesu pa:ta: pemekeme. ⁹ Kutupata: Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Mo wanda:hali wopu

ya:leke I pendila pendila peaama:na: kawaso homeke ma:nda: mea a:pa endi baape leekeme. ¹⁰ Pa ekipeke Yesuma: wanda:hali wopu epeaeyeke handaata: mo yeni pambemeke wanda:hali paeyaoma: Yesu wataaluekema: pasa:tei pimikime. ¹¹ Kutupata: weleke pa:ta: hoke temoko pitieke wanda:halima: Yesu handolo hata: ipiki pa:ta: panda:punialo ende pitolo hata: hoke e wi la: paleke paleke pitolo hata: dupa lemekeme. Neketa: Koda:na: Eiyekke lemekeme.

¹² Kutupa Yesuma: mo hoke temokomanu pa:ta: hando alo alota: I na peneme yaapa:peke leekeme.

*Yesuma: ipika: hoki nane telimiki haliweki 12 miekeeki
(Matiu 10:1-4, Luku 6:12-16)*

¹³ Kutupata: Yesuma: pote ma:nda: a:meiya puaata: ipika: hone pieke haliweki wi la: mepi pieketa: ipiki pa:ta: pemekeme. ¹⁴⁻¹⁵ Yesuma: 12 haliweki ipiki ameḷe hao haena:yeke haena: laata: ipikana:ma: mo haliwekima: pi walo pua:tiki pina:yeke ipika: wele pita:la:eki halolo alota: Hoke temokomanu tolu luemena:yeke kitolome leekeme. Yesuma: mo haliweki tapa tapa puluekema: haena: hata: leekeme.

¹⁶ Mo haliwekina: biki manuta: Saimono biki ma:nda: Yesuma: leeke bikita: Pida leekeme. ¹⁷ Dia:mesi Dioni hamala:ta: Sepedina: eiyekke yaapo Yesuma: ipilika: biki ma:nda: Boana:si leekeme. Do bikita: Tutu lita:la: ekina: eiyekke. ¹⁸⁻¹⁹ A:ndutu Pilipi Badolomiu make Ma:tiu make Tomasi make A:lopiasina: eiyekke Dia:mesi make Ta:dia:si make Saimono Seloti make mo Isekatioti hali Diudasita: Yesu lina: a:nda: lomba: polo pieke hali make do haliweki paeyaona: bikimanue.

²⁰ Kutupa Yesuta: da peekeme. Wanda:hali wopu pa mombemeke handaa Yesuma: ipika: haliweki ameḷe ne napeke nate dia:yekeme. ²¹ Doeki opuaata: ipika: tapake

titima: Yesu handa: muluekema: pemekeme. Pa ekipeke mandane wanda:halima: Ipikana:ma: hone momata:la:me lea:tiki pimikieki opuaata: pemekeme.

Yesu pa:ta: mineke pankemekeeki

(Ma:tiu 12:22-32, Luku 11:14-23, 12:10)

²² Mandane wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: Diutuseleme da nane hao a:pa Yesu hayeke alena: pua alota: Bielisibuluma: Yesuna: lokena: talolo pa:la:me laa Ipikana:ma: hoke temoko manuna: you halina: wele pita:la: ekima: hoke temokomanu tolu lina: pia:me lemekeme.

²³ Koto ekina: Yesuma: mo haliweki ipiki pa:ta: epena: laa iki pa:ta: onkoluma: laa alota: Sadanima: ipiki kone ekipa teliepe leekeme. ²⁴ Mo kenke homekena: Kapomanima: ika: kone putupa alu alu pea a:nda: lia:ka:na:ta: kota: ika: wanda:halita: epeke tupa: hapeke na yelieke leekeme.

²⁵ Homeke tapake wanda:halima: ika: kone putupa alu alu pea a:nda: pimika:na:ta: kota: koto tapaketa: epeke tupa: hapeke na yelieke leekeme. ²⁶ Kutupata: Sadanima: ipiki kone a:nda: lia hone yaapo wia:ka:na:ta: epeke tupa: hapeke na yelieke. Ipika: wele pita:la:eki paelieke leekeme.

²⁷ Kutu piliepate ma:nda:ma: mo honkopu hala: halina: da pa:ta: ipika: ala:ta: ala:ta: pake muluekema: pa ponda:pe lia pua:peke na ya:la:me leekeme. Titina:ta: mo honkopu hala: hali amba:la tonkao ipika: da pa:ta: ula: ala:ta: ala:ta: mea pua:peke ya:la:me leekeme.

²⁸⁻²⁹ Iki pa:ta: ota: pi alome. Kenke wanda:halima: hoke hau peleme ekimanu paeyao make ika: Koda:na: biki lo hoeyaaseme ekimanu make Koda:ma: paeyaapeke ya:la:pate hali epima: Holi Sipitidina: biki lo hoeyaeka:na:ta: Koda:ma: koto ekita: ota: paeya wahapeke na ya:la:me leekeme. Koto hoke hauta: hoto paeyao pa u

halieke leekeme. ³⁰ Mo haliwekima: Yesu ipika: lokena: hoke temoko talolo pa:la:me laa lemeke handaata: koto pimanu Yesuma: leekeme.

*Yesu ipika: ota: tapake wanda:hali
(Mat:tiu 12:46-50, Luku 8:19-21)*

³¹ Kutupa ipika: ama: ipika: hameke titima: a:paata: hama: nane hata: Yesu epena: pi la:niaemekeme. ³² Yesuta: wanda:hali momba:la pitimiki ale tukiki pa:ta: pitina: ikana:ma: alota: Naka: ama: kame titima: hama: nane hata: neke epoelena: handeteke halememe lemekeme.

³³⁻³⁴ Kutupa Yesuma: alota: Ya ama: ya kametiti epipe laata: mo momba:la pitimiki wanda:hali handolo hata: alota: Dota: ya ama: ya kametiti do pilimime laa ³⁵ Koda:na: hone pa:la: hau pu haleme wanda:hali ikita: ya kame ya ana: ya ama: halememe leekeme.

4

*Wae ale manuna: onkoluma: pi
(Mat:tiu 13:1-9, Luku 8:4-8)*

¹ Mo hande ikali leke tea:na: hata: Yesuma: pi pa waleekeme. Wanda:hali wopu a:pa ipiki pa:ta: mombele-mekeme. Koto ekina: wanda:hali paeyao ikali tea:na: haena: Yesuta: ikali pa:ta: wieke palai kawaso homekena: pua pitiekeme. ² Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: onkoluma: laa pimanu wotu waleekeme. Pi walolo hata: alota:

³ Opuape. Hali ma:nda:ma: wae alemanu tandeloluekema: peekeme. ⁴ Kutupa tandela:tiki pulu haena: mandane wae manuta: pota:na: lopa: lopa: pieke ekita: ba titima: a:pa talopu nemekeme laata: ⁵ Mandane wae manuta: toopimanu manda taleeke kenke sikina: lopeekeme. Koto wae sunu koto kone opeekepate kenke hosiki siki taleekeeki yaalo hata: ⁶ nate talo hata: piki lopaapeke na yaalo pou ta hapiekeme ⁷ Mandane wae

manuta: tekeke hake ale polu pa:ta:manu lopeekeeme. Kutupa mo tekeke hake alemanu opa:liaaso hande wae alemanu opolo pieke ekita: tumbuaeyekeme. Kutu pieke ekima: kiliki na a:eyekeme. ⁸ Kutu piekepate mandane wae ale manuta: epeke kenkena: lopeekeeki patela opa:liaota: napeke wiekeeki manuta: dupae. Mandaneeki 30 tupa: mandaneeki 60 tupa: mandaneeki 100 tupa: wiekeme leekeme.

⁹ Kutupa Yesuma: alota: Katake lomba:la: halima: wotu opina:e leekeme.

*Pi manuta: onkoluma:ma: leeke ekina: teke
(Ma:tiu 13:10-17, Luku 8:9-10)*

¹⁰ Ipika: honu make haena: wanda:hali pemeke naneta: ipiki teke pa:ta: haemeke wanda:halima: hande 12 haliweki ameḷe make Yesu pa:ta: ipika: onkoluma: leeke ekina: lota: pimikime. ¹¹ Ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Ikana:ma: Koda:na: Kilu Tombuaao Hala:eki a:mbaala: eki-manu handilimikie. Pate pa hao haleme wanda:hali pa:ta:ta: onkoluma: ala: ekimanu homeke opilimikie.

¹² Handena:yeke onkoluma:manu la:la:pate handa: wina:yeke na la:la:me.

Opina:yeke onkoluma: pimanu la:la:pate ota: hone wina:yeke na la:la:me.

Opimika:na: yoluta: hone ma:nda: la:ka:la: mina wimika:na:ta: ika: hoke hau paeyaalo pia:me leekeme.

*Wae tandelaasa: onkoluma: pina: teke la haleekeeki
(Ma:tiu 13:18-23, Luku 8:11-15)*

¹³ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: alota: Do onkoluma: alo ekita: ikana:ma: hone na witelemepe. Kota: do alo ekita: hone na wimika:na:ta: onkoluma: aloeki paeyao ekipa hone wilimikipe leekeme. ¹⁴ Hande wae alemanu tandeleeki halima: Koda:na: pi alemanu tandelo hala:me

leekeme. ¹⁵ Mo hande pota:na: haleme wanda:hali pa:ta: pi alemanu lopa: lopa: pu hala:me. Kutupa opitolo haena: kone mo tandleekee pi ale manuta: Sadanima: koto kone a:pa yoka: mea pu hala:me. ¹⁶⁻¹⁷ Mandane wanda:halita: toopi manda taleekee kenke sikina: lopa:niaasa: wae ale manuma: handelememe. Pi opuelemepate koto kone ta:na:ma: homolo hata: minelemepate wopu na mendiaake hosiki hao kutupa ka:nda:ma: homa:la:eki make a:nda: lita:la:eki make koto pi alena: epea:ka:na:ta: koto kone lopo halememe leekeme. ¹⁸ Mandane wanda:halita: mo tekeke hapeleke ale polu pa:ta: tandleekee wae ale manuma: handelememe leekeme. Mo hande pi alemanu opitelemepate ¹⁹ kenke hau hone wita:la:eki manuma: hamoko alemanu pa:ta: ta:na: homa:la:eki manuma: mandane alemanu pa:ta: we pamba:la:eki manuma: mo hande pi alemanu daka:pa: miniki pita:ka:na:ta: napeke na u halememe leekeme. ²⁰ Kutu pitelemepate mandane wanda:halita: epeke kenke seliaponu: lopeekeeki manuma: handelememe laa pi alemanu opua meata: kutupa napeke a:eyo halememe leekeme. Mandaneeki 30 tupa: mandaneeki 60 tupa: mandaneeki 100 tupa: a:eyo halememe leekeme.

Paa a:mbaasa: pi

(Luku 8:16-18)

²¹ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: lota: pitolo alota: Ola:pake mea epemeka:na:ta: disi tieke oto pa:ta: wilimikipe o bedi tokele pa:ta: wilimikipe. Dia:me. Manda keo u halememe leekeme. ²² Kutupa panka: wilimieki manuta: ma:nda:ma: walena:yeke panka: wilimime. A:mbao wilimieki manuta: ma:nda:ma: ka:la:pena:yeke a:mbao wilimime leekeme. ²³ Katake lomba:la: halima: wotu opina:e leekeme.

²⁴ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: alota: Mo opiteleme ekimanu hone wopu wia:pa:peke. Ikana:ma: haleme

tupa: kone koto ana:na: paa milimikie. Kutupa pa haka:ta:pao mandane ekimanu make milimikie leekeme. ²⁵ Ala:ta: ala:ta: wia hala: halima: mandane ekimanu make haka:ta:pao milieke leekeme. Ala:ta: ala:ta: na wia hala: halima:ta: ala:ta: ma:nda: na milieke. Ipika: wia hala:eki kone mata:lieke leekeme.

Wae ale ipiki kone opa:la: ekina: onkoluma: pi

²⁶ Kutupa Yesuma: alota: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki dupae. Hali ma:nda:ma: wae alemanu kenkena: tandeleekeme. ²⁷ Kutupa timba: leeke pelia:tiki da ka:la:peeke tiatiki piekeme. Kutupa hande wae alemanu patela opa:liaeyekeme. Opa:liao pieke ekita: ekipa opa:la:pe mo halita: mateekeme. ²⁸ Wae ale manuta: kenkema: peaaseke handaa wae ale opo hale-meme. Katake titina: amba:la: ka:la:paata: wetepena: honke pankaa:ta: kutupa napeke panka tumba: wilieke leekeme. ²⁹ Kutu piliepate napeke naa pia:ka:na:ta: koto kone kepetema: poka:mepi pilieke. Mo naa pita:la: dina: ya:leke handaa milieke leekeme.

Masidadi waena: onkoluma: pi

(Ma:tiu 13:31-32,34, Luku13:18-19)

³⁰ Kutupa Yesuma: alota: Koda:na: Kilu Tombuao Hala: ekita: alekema: handena: loluma:pe o eki onkoluma: loluma:pe leekeme. ³¹ Ipikita: masidadi wae ale sikima: handa:la:me leekeme. Mo wae alesiki ota: hosiki alesiki ya:la:pate ³² kenkena: nokepea:ka:na:ta: opa:liao:ta: beli ponda:pa ota: tieke halieke laa kutupa paleke paleke tieke-manu pilia:ka:na: kotota: ba titima: katake tu pa:ta: apa dake hapeke ya:la:me leekeme.

³³ Kutupiki onkoluma:manu Yesuma: iki pa:ta: waleeke ekita: opuma homaena: leekeme. ³⁴ Onkoluma:manu pi waleekepate pi ma:nda: na waleke ipika: disaipolo hali-weki pa:ta: homeke pi tekemanu la haleekeme.

Yesuna: pima: po tilipu make ikali homanu make tunku-laeyekeeki

(Ma:tiu 8:23-27, Luku 8:22-25)

³⁵ Koto onkoluma: leeke natena: welealo nane Yesuma: iki pa:ta: alota: Nikita: do ikali tunkula mo tea: nane pomana:e leekeme. ³⁶ Kutupa wanda:hali mina:pa:lao Yesuta: mo kawaso pa:ta: pitieke tupa: pita: pelia haena: haliwekima: mea pemekeme. Kawaso mandane ekimanu make tonka:na: apa:tao pemekeme. ³⁷ Po tilipu tieke epeekeme. Kutupa ikali ho a:meiya mo kawaso litolo hata: ikali pambo tumbiekeme. Koto ekina: mo kawasona: ikalima: amba: tumbuluekema: dodo piekeme. ³⁸ Kutu piekepate Yesuta: kawaso mendeke nane pita ka:nda: lia peliekeme. Haliwekima: Yesu mea tiao ipiki pa:ta: alota: Disao. Niki homoluma:ma: hone na witelepe lemekeme.

³⁹ Yesuma: tiao mo po tilipu pa:ta: make mo ikali pa:ta: make pi alo hata: alota: Pae. Tunkulie leekeme. Po tilipu tunkula ikali la:ma: la:ma: na piki pa wiekeme. ⁴⁰ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Alekena: paala:ma: homelemepe. Ikita: Koda: pa:ta: hone na tulaasemepe leekeme.

⁴¹ Mo disaipolo haliwekima: penkilipa:tia pomua ika: ika: kone pi lemeekeeki dupa. Do halita: epi ya:ka:ta:pe. Po tilipuma: make ikalima: make ipika: pi opua tunkulia:me lemekeme.

5

Yesuma: hoke temokoma: keao hayeke hali homeke epeaeye-keeki

(Ma:tiu 8:28-34, Luku 8:26-39)

¹ Mo hande ikali leke mone tea: nane yopuata: mo Kedasa wanda:halina: kenke nane pemekeme. ²⁻³ Kutupa koto kone mo kawaso mina:pa:lao puaata: weleke pa:ta: hoke temoko pitieke hali ma:nda: manda: hande piekeme.

Mo halita: hali holiki u hayeke tikene da pa:ta:manu hao opolo a:pa Yesu manda: hande pipikime. Hande halita: koto tikena: da pa:ta:manu hao hayekeme. Hali ma:nda:ma: seni puma: kone ipiki pa tonkaapeke na yeekeme. ⁴ Amba:ta: hoto eleke eleke ipika: kiki anke yaapo seni pu manuma: tonkao haemekepate ipika: kiki tonkao hayeke seni pumanu tunkula:tiki piekeme. Kutupa ipika: anke tonkao hayeke seni pumanu tunkulu bepi pia:tiki piekeme. Kutupata: hali ma:nda:ma: honkopu hao homu peaapeke na yeekeme. ⁵ Ipikana:ma: tikene da pa:ta:manu pote pa:ta:manu make timba natena: hoto paeyao e wi alo hata: ipika: kone toopima: litolo hata: hao hayekeme.

⁶ Kutupa ipikita: papate hata: Yesu hando haota: aiya pua ipiki pa:ta: panda: puniaeyekeme. ⁷ Kutupa pi aneke-hapu alo hata: alota: Yesuo. Neketa: ota: oli Manda Hala: Koda: Tiekena: Eiyeeke leekeme. I pa:ta: eki puluekema: a:pa pipe laa Koda:ma: I handolo haena: neke pa:ta: alo I tanda tanda na peaapee leekeme. ⁸ Yesuma: amba: kone ipiki pa:ta: Hoke temokoo. Do hali mina:pa:lao pue leeke handaa mo halima: koto leekeme.

⁹ Kutupa Yesuma: ipiki pa:ta: lota: pitolo alota: Naka: bikita: epi ya:ka:ta:pe laa ipikana:ma: alota: Yaka bikita: Eleke elekee laata: Nikita: wopu eleke eleke halomeke handa loa:me leekeme. ¹⁰ Kutupa ipikana:ma: Yesu pa:ta: Mo hoke temokomanu do kenke mina:pa:lao na pena: laa honke honke wopu leekeme.

¹¹ Ma:na: titi peiyene tea:na: ne nalo haena: ¹² mo hoke temoko manuma: Yesu pa:ta: honke lemekeeki dupa. Ma:na: titina: weleke pa:ta: pitulu pomono lae lemekeme. ¹³ Koto ekina: Yesuma: pitulu pena: leekeme. Mo hoke temoko manuma: mo hali mina:pa:lao ma:na: titina: weleke pa:ta: pitulu pemekeme. Koto ma:na: titita:

2 daoseni tupa: mo peiyene sesemelena: aiya hola:pa:niao ikali pa:ta: puaata: ikali naa honki lemekeme.

¹⁴ Koto ekina: mo ma:na:titi handeteke haemeke haliwekima: pindipa puaata: daoni nane haemeke wanda:hali topu da pa:ta:manu haemeke wanda:hali make la:tiki pomimikita: wanda:halima: hande pieke ekimanu handuluekema: pemekeme. ¹⁵ Kutupa Yesu pa:ta: a:paata: amba: hande weleke pa:ta: hoke temokomanu pitieke hali koto pa:ta: dau yama epeke hone wia pitieekeki handemeke handaa paala:ma: homemekeme. ¹⁶ Kutupa amba: hande hoke temokomanu pitieke hali pa:ta: pieke ekimanu make mo ma:na:manu pa:ta: pieke ekimanu make handemeke wanda:halima:ta: la hale hale pimikime.

¹⁷ Koto ekina: koto kone Yesu ika: kenke mina:pa:lao pena:yeke Pu pu lemekeme.

¹⁸ Hande kawasona: kone pitulu pulu haena: amba: hoke temokomanu pitieke halima: Yesu pa:ta: Hapana:e laa pi wopu leekeme.

¹⁹ Koto leekepate Yesuma: na epena: laaka:na:ta: ipiki pa:ta: alota: Naka: Tekehalima: neke pa:ta: peaasa: ekimanu make neke pa:ta: a:ta:ma: homa:la: ekimanu make naka: yankeketiti pa:ta: pua lapeke leekeme.

²⁰ Mo halima: Daoni kiki yaapo haemeke kenke nane puaata: Yesuma: peaasa: ekimanu waloendi piekeme. Kutupa wanda:hali paeyaoma: opuaata: penkilipa:tia pomimikime.

Diatusina: waneke pita: Yesuna: dau wataeyeke wanda: yaapo

(Ma:tiu 9:18-26, Luku 8:40-56)

²¹ Yesu mo kawasona: pita mone tea:na: paa la:ka:la peeketa: wanda:hali wopu ipiki pa:ta: a:pa mombele-mekeme. Ipikita: tunkulu pa ula: ikali tea:na: haena: mombele-mekeme. ²² Pi hotu haemeke da you hali ma:nda:

Diaitisima: a:pa Yesuna: anke teke pa:ta: panda:puniaio honke alo hata: alota: ²³ Ya wandikisiki ota: homuluekema: taapolo pila:me leekeme. Tiao haena:yeke nakana:ma: a:pa naka: kikima: ipiki wataapeke leekeme.

²⁴ Kutupa Yesu Diaitusi yaapo pepekeme. Wanda:hali wopu Yesu ameḷe pulu hata: pendila pendila putia pemekeme.

²⁵ Koto pa:ta: wanda: ma:nda: hayekeme. Mo wanda:ta: bapi 12 tukiki pa:ta: hata: we yopu hayekeme. ²⁶ Dokeda titima: taapemeke ekima: tanda halo haemekema: ipika: mani paeyao pa batiki piekepate we na tunkuliki pa daeyatiki piekeme. ²⁷ Wanda:halima: Yesu pa:ta: lemeke pi mo wanda:ma: opuaata: wanda:hali anka:lopuna: pua Yesuna: hoki nane puaata: ipika: dau wataeyekeme. ²⁸ Ipika: honema:ta: mo ipika: dau wataoka:na:ta: I epeaalieke hone wiekeme.

²⁹ Kutupa koto kone we yopu hayekeeki tunkula ipika: honema: hone witolo hata:ta: hande yeni paeya:me. Ameta: tiaasome hone wiekeme. ³⁰ Yesuma: ipika: honema: kone hone witolo hata: ya wele pita:la:eki mandane ekita: pea:ka:ta:me hone wiekeme. Kutupa koto kone mo wanda:hali pa:ta: la:ka:la hata: alota: Epina: kikima: ya dau wataeya:pe leekeme.

³¹ Ipika: disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Handa:taa. Do wanda:hali wopuma: pendila pendila piteleme ekita: do handolo hata: kone nakana:ma: alota: Ita: epima: wataeya:pe aleme lemekepate

³² Yesuma: ipiki wataeyeke wanda: o hali handuluekema: hando hopa:liaeyekeme. ³³ Mo wanda:ma: ipiki epeaeyekeeki hone witolo hata: paala:ma: homolo hata: putu putu lutiki a:pa Yesuna: anke pa:ta: panda:puniaeyekeme. Kutupa Yesu pa:ta: ota: ekimanu pi peneme yao laata: hande alemanu la haleekeme.

³⁴ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Ya wandikio. I pa:ta: hone tulaase ekima: tiaaseme. Puki lopianiao pua:peke. Naka: yeni paeya:me leekeme.

³⁵ Yesuma: pi pa alo haena: mandane haliwekima: hande pi hotu haemeke da you halina: da nane hao a:pa alota: Naka: wandikita: ota: homea:me laa Ekipeke mo Disa honke loloendi pitelepe lemekeme.

³⁶ Koto lemekepate Yesuma: na opiki mo hali pa:ta: alota: Paala:ma: na homa:peke. I pa:ta: pa hone tulaapeke leekeme. ³⁷ Yesuma: Pida pita: Dia:mesi Dioni hamala: make koto haliweki homeke ipiki telina: leekeme. ³⁸ Pi hotu haemeke da you halina: da pa:ta: opolo pemekepate Yesuma: wanda:hali wopuma: e la alu alu pitolo haemekeeki opiekekeme. ³⁹ Kutupa honda: pambaata: wanda:hali pa:ta: alota: Ekipeke e la alu alu pitelepepe. Mo wandikita: na homa:la:pate u pela:me leekeme.

⁴⁰ Wanda:halima: ipiki pa:ta: ki taemekeme. Kutu pimikipate Yesuma: mo wanda:hali paeyao hama tolu liekeme. Wandikina: inkiki ateke yaapo ipiki ameke haemeke haliweki make wandiki wieke alena: hatuku peekeme. ⁴¹ Kutupa ipikana:ma: mo wandikina: kiki mi-naaka:na: alota: Talida kumi o Wandikio. Neke pa:ta: tiae alome leekeme.

⁴² Kuta kone mo wandiki tiao pota: pomiekeme. Ipika: bapita: 12 paeyeke handaa loa:me. Koto piekeeki handaata: wanda:halima: penkilipa:tia pomua pomoma: homemekeme. ⁴³ Yesuma: iki pa:ta: hando alo hata: alota: Ma:nda: pa:ta: na lapa:peke leekeme. Kutupa wandiki pa:ta: ne mea hala:pa:peke leekeme.

6

*Yesuta: Na:sa:tete da nane peekeeki
(Matiu 13:53-58, Luku 4:16-30)*

¹ Yesuma: koto pa:ta: mina:pa:lao ipika: disaipolo haliweki ameḷe da nane pemekeme. ² Kutupa mo Hoto Pila: Natena: Diu haliwekina: pi hotu haemeke da tukiki pa:ta: honda: pamba puaata: pi waleekeme. Mo yeni pu haemeke da pa:ta: pitimiki wanda:hali wopuma: opua penkilipa:tia pominolo hata: alota: Do wala:la:eki paeyaota: ipikana:ma: hando pa:ta: opua pa:la:pe. Do halima: ipikana:ma: epeke honemanu ekipa handa: wia mea pa:la:pe laa ipikana:ma: wele pita:la: ekimanu do aleke welema: pita:la:pe. ³ Do halita: kapenda hali dia:ya:ka:ta:pe laa Metina: eiyeke dia:ya:ka:ta:pe. Dia:mesi Diosepe Diudasi make Saimono make ipika: hameke titi dia:ya:ka:ta:pe laa Ipika: beliki titi do pa:ta: niki ameḷe na halemepe lemekeme. Kutupa ipiki pa:ta: honditi pitolo hata: lemekeme.

⁴ Koto lemeke ekina: Yesuma: iki pa:ta: alota: potopede halita: da ma:nda: wanda:hali paeyaoma:ta: ipika: pi opu halempate ipika: da haleme wanda:halima: make ipika: tapake manuma: make ikana:ma:ta: ipika: pi na opilimikie leekeme.

⁵ Kutupa Yesuma: ipika: da pa:ta: hata: wele pita:la: ekimanu pia:peke na yeekepate pa yeni hayeke wanda:halimanu ipika: kikima: minaa ika: yeni tandelaeyekeme. ⁶ Ika: hone na tulaemeke ekina: Yesuma: penkilipa:tia pominolo hata: ikita: ekipeke pi na opitolo pitelemepe hone wiekeme. Kutupa mo da ma:nda: pa:ta:manu pominolo hata: pi wala:tiki piekeme.

Yesuma: ipika: disaipolo haliweki tapaekeeki

(Ma:tiu 10:5-15, Luku 9:1-6)

⁷ Kutupa Yesuma: mo hande 12 haliweki ipiki pa:ta: epena:yeke wi la: mea yaapo la la pu tapa tapa piekeme. Ikana:ma: mo hoke temokomanu tolu lina:yeke ipika: wele pita:la:eki haleekeme. ⁸ Kutupa mana: alo hata: alota: Tumapu homeke mea minaa ala:ta: ma:nda: na mea

miniki pua:pa:peke laata: tia nu make mani make na mea pua:pa:peke. ⁹ Anke dake pambaota: sedi yaapo atulao na pambaake pua:pa:peke leekeme. ¹⁰ Pi ma:nda: make alota: Da ma:nda: hala: alena: pemeka:na:ta: hali ma:nda:na: da pa:ta: pelia haluekema: honda: pambemeka:na:ta: kota: koto da pa:ta: homeke hao hapa:peke. Kutupa mo damanu mina:pa:lao da ma:nda: hala: alena: pemeka:na:ta: titina: honda: pamba pua haeme data: mina:pa:lao pua:pa:peke leekeme. ¹¹ Da ma:nda: nane pemeka:na:ta: iki na handa: mimika:na:ta: ika: pi na opimiki kiaemeka:na:ta: kota: koto da pa:ta: na hake pemeka:na:ta: ika: ankena: tala:la: dokolo tandelapa:peke. Mo wanda:halima: kiaemekeeki tombo waluekema: tandelapa:peke leekeme.

¹² Kutupa mo disaipolo haliwekima: puaata: wanda:hali pa:ta: pi walolo hata: alota: Hone ma:nda: la:ka:la wia:pa:peke laata: ¹³ hoke temokomanu wopu tolu liaata: yeni haemeke wanda:hali wopuna: youna: honkuma: handeke ale lekeeki holaota: tandelena: peaemekeme.

Bapitaisi peao hayeke hali Dionita: homeekeeki

(Ma:tiu 14:1-12, Luku 9:7-9)

¹⁴ Wanda:halima: Yesuna: biki kende tupa: wina: lemeke handaa Kini Hetodima: Yesuma: tapaeyeke haliwekima: pieke ekimanu opiekekeme. Mandane wanda:halima: alota: Bapitaisi peao hayeke hali Dionita: homa kone paa tiao pia:ka:ta:me laa koto pa:la: ekima: do wele pita:la: ekimanu pitolo pia:ka:ta:me lemekeme.

¹⁵ Koto lemekepate mandane wanda:halima: alota: Ipikita: Elaidia ya:ka:ta:me lemekepate mandane wanda:halima: alota: Ipikita: potopede hali ma:nda: ya:ka:ta:me laa amba: kone hayeke hali tupa: ya:ka:ta:me lemekeme.

¹⁶ Hetodima: koto pimanu opua alota: Ipikita: Dionie. Ima: you tunkulua: hali tiao pia:ka:ta:me

leekeme. ¹⁷ Amba:ta: Hetodima: Dioni yola: mea epena:yeke haliweki tapaota: Dionita: tonkao dipula mea lopaeyekeme. Hetodiasima: honke leeke handaa piekeme. Hetodiasita: Hetodina: hameke Pilipina: wanda: hayekepate Hetodima: petolo miekeme. ¹⁸ Dionima: Hetodi pa:ta: pi amba: leekeeki dupa. Naka: kamena: wanda: petolo mele ekita: ana: na pa:la:me leekeme.

¹⁹ Koto leeke handaata: Hetodiasima: Dioni pa:ta: mineke pankolo hata: luekema: holinda:lu hayekepate lia:peke na yekeme. ²⁰ Hetodima:ta: Dionina: tiki tiki hau pu hayekeeki make yako piki hali make handeeke handaata: ipiki pa:ta: paala:ma: homolo hata: panka mea hao hayekeme. Dionima: wala:tiki pieke pimanu Hetodima: opua weiya:tiki piekepate ta:na:ma: homa opua:tiki piekeme.

²¹ Hetodima: ipika: mendieke nate epeeke handaata: ne pambuluekema: ipika: kapomani tumiki haliweki make ipika: a:nda: tumiki haliweki make Ka:lili nane haemeke hali tieke tieke make wi la: mepi pieke a:pa mombele-mekeme. Koto dina:ta: Hetodiasima: Yaka natee hone wiekeme. ²² Hetodiasina: wanekema: a:paata: keliapo pambolo hata: Hetodi make epemeke haliweki make ta:na:ma: homaeyeke handaa kini halima: mo wandiki pa:ta: alota: Naka: hone pa:la: ale I pa:ta: honke leka:na:ta: ota: kulueke leekeme. ²³ Mo wandiki pa:ta: la: witolo hata: alota: Naka: hone pa:la: ale I pa:ta: honke leka:na:ta: ota: kulueke. Ya kilu tombuaio hala:eki kone putupa ota: kulueke leekeme.

²⁴ Koto leeke handaa mo wandikima: puaata: ipika: ama: pa:ta: lota: pea alota: Aleke honke lonope leekeme. Mo wanda:ma: alota: Bapitaisi peao haya: hali Dioni ipika: you honke lae leekeme.

²⁵ Kutupa mo wandikima: koto kone kini hali pa:ta: ai a:pa honke alo hata: alota: Yaka hone pa:la: aleta: mo bapitaisi peao haya: hali Dionina: youta: metekina: wia ame do kone kuelena:e leekeme.

²⁶ Mo kini halima: ipika: pukima: tanda wotu homeekepate mo la: wieke pimanu leeke handaa make mo epemeke haliweki haemeke handaa make ipika: pi tunkula:peke na yeeke handaata: ²⁷ kota: koto kone ipikana:ma: ipika: a:ndeli miniki hali homekema: Dionina: you tunkulu mea epena:yeke tapaeyekeme. Kutupa mo halima: puaata: dipula da pa:ta: Dionina: you tunkula ²⁸ metekina: wia mea a:paata: mo wandiki pa:ta: haleekeme. Mo wandikima: meata: ipika: inkiki pa:ta: haleekeme. ²⁹ Dionina: disaipolo haliweki manuma: opuaata: ipika: toko mulu puaata: toopi ka:ka:na: pa:ta: pua tu wimikime.

*Pi mea pemeke haliwekita: paa epemekeeki
(Luku 9:10)*

³⁰ Hande tapaeyeke haliwekima: Yesu pa:ta: paa a:paata: ika: pi walemeke ekimanu make ika: pimiki ekimanu paeyao make Yesu pa:ta: lemekeme. ³¹ Wanda:hali wopu pa a:pa:tiki pua:tiki pimiki handaa Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe ne napeke nate dia: yeeke. Koto ekina: Yesuma: iki pa:ta: alota: Iki homeke pomana: ipupe. Mo Keneme nane hoto siki pitulu pomana:e leekeme. ³² Kutupa amba: hande kawasona: pita keneme nane pemekeme.

³³ Keneme nane pemekepate wanda:hali wopuma: ika: pemekeeki handolo hata: dota: handa: haliweki ya:ka:ta:me hone wimikime. Ikana:ma: daoni paeyao mina:pa:lao anke hao paka:lao puaata: Yesu ameda ai na opolo yapemeke haena: iki amba:la opolo yapemekeme.

³⁴ Yesuma: mo kawaso mina:pa:lao kenke nane opolo pulu

hata: wanda:hali wopu handaata: ikita: mo handeteke
hala: hali dia: ya:la: sipisipi ma:na:manu tupa: handaata:
ipika: pukima: e alo hata: iki pa:ta: a:ta:ma: homeekeme.
Kutupa pimanu wopu waleekeme.

Yesuma: 5 daoseni haliweki pa:ta: ne haleekeeki

(Ma:tiu 14:13-21, Luku 9:10-17, Dioni 6:1-14)

³⁵ Kutupa nate paeta:leke handaa ipika: disaipolo hali-
wekima: ipiki pa:ta: a:pa alota: Do aneta: keneme na-
nee. Ameta: nate paeta:la:me laa ³⁶ topu da aneke da
pa:ta:manu make wanda:halima: ne hamba:tiki pena: tapa
tapa pie lemekeme.

³⁷ Koto lemekepate Yesuma: iki pa:ta: alota: Ikana:ma:
nemanu mandaneeki mea hala:pa:peke leekeme.
Ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: Nikana:ma: 200 kina mea
pua palaowa hambaata: iki nena:yeke halomono alepe
lemekeme.

³⁸ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Mo palaowa kitiki
siki ekipu halemepe handolo pupe leekeme. Kutupa
ikana:ma: handaa paa a:pa alota: Yunki hata: ula:me ku-
tupa ta:pelita: yaapo ula:me lemekeme.

³⁹ Koto lemeketa: Yesuma: iki pa:ta: pi alo hata: alota:
Mo noma: seliapon: momba:la pituma: pituma: pea
pita:pe leekeme. ⁴⁰ Koto ekina: mo hande momba:la
pituma: pituma: pemeke wanda:halita: mandaneeki
100 tupa: mandaneeki 50 tupa: pituma: pituma: pea
pitimikime. ⁴¹ Kutupa Yesuma: hande palaowa kitiki siki
yunki hata: make hande ta:peli yaapo make minaata: ya
nane handa:liao Koda: pa:ta: keiyae laata: palaowa kitiki
sunu pindi pindi pea ipika: disaipolo haliwekima: mea
wanda:hali mina:yeke hale hale piekeme. Ipikana:ma:
ta:peli yaapo make pindi pindi pea disaipolo haliwekima:
hale hale pina: haleekeme. ⁴² Paeyaoma: naaka:na:ta:
Weleke tala:me lemekeme. ⁴³ Mo wanda:hali pa:ta: pa

wieke palaowa ta:peli putu piliki pa wieke ekimanu meata: nu 12 tumbaemekeme. ⁴⁴ Kutupa hande palaowa kitiki sunu nemeke haliwekita: 5 daoseni haliwekie.

Yesuta: ikali manda peekeeki

(Ma:tiu 14:22-33, Yone 6:15-21)

⁴⁵ Koto kone Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Kawasona: pita mone tea:na: hala: da Betesaida da pa:ta: iki amba:la opolo pua:pa:peke laata: mo hande wanda:hali wopu tapa tapa piekeme. ⁴⁶ Kutupa Yesuma: mo disaipolo haliweki mina:pa:laota: pote pa:ta: yeni pulu peekeme. ⁴⁷ Timba:leke hauta: kawaso ikali tukikina: pulu haena: ipika: honu makesiki kenkena: hayekeme. ⁴⁸ Yesuma: handaata: ipika: disaipolo haliwekima: deli awolo hata: po tieke wenoko nane epeeke handaa weleke we pimikieki handeekeme. Koto ekina: da ka:la:puluekema: okona: Yesuta: mo haliweki haemeke alena: poluekema: ikali manda ankena: peekeme. Lombei pu pa poluekema: hone wiekepate ⁴⁹ mo haliwekima: ipiki ikali manda ankena: peekeeki handaata: temokopate ipula:me hone witolo hata: e wi lemekeme. ⁵⁰ Paeyaoma: ipiki handolo hata: paala:ma: wotu homemekeme.

Kutu pimikipate koto kone Yesuma: iki pa:ta: pi alo hata: alota: Honkopu hape. Dota: Ie. Paala:ma: na homa:pepee leekeme. ⁵¹ Kutupa Yesuta: mo kawasona: iki amele pitulu peeke haena:ta: po tieke tunkuliekeme. Kutu pieketa: mo haliwekima: penkilipa:tia pomimikime. ⁵² Pa ekipeke ikana:ma:ta: mo hande 5 daoseni wanda:hali pa:ta: palaowa kitiki sunu telipieke ekina: teketa: hone lenkipa na wimiki ekiyalo hone na wimikime.

Kenesatete pa:ta: pemekeeki

(Ma:tiu 14:34-36)

⁵³ Mo kawasona: ikali tunkula puaata: Kenesatete nane opolo puaata: mo kawaso a:ndimikime. ⁵⁴ Kawaso mina:pa:laemeketa: kutaa kone wanda:halima: ipika: leke popeleke handolo hata: hone wimikime. ⁵⁵ Koto ekina: koto da nina: aiya pua mo yeni hapa wieke wanda:hali tilina: mu wiaata: Yesu hayeke pa:ta: mea pemekeme. ⁵⁶ Yesu peeke alena: paeyao pa:ta: da nane make daonimanu make topu topu da nina: make opolo peeke dina: da nane yeni hapa wimiki wanda:hali mea tia pua makedi yalao tu uma: uma: pimikime. Kutupa mo wanda:halima: Yesuna: dau honiki wataaluekema: honke lemekeme. Wataemeke wanda:halina: yeni tandlemekeme.

7

Apa:meina: mana: pimanu
(Ma:tiu 15:1-9)

¹ Pa:tisi haliweki make mandane wape pea wala:tiki pu haemeke haliweki make Diutuseleme da mina:pa:lao a:paata: Yesu pa:ta: mombelemekeme. ² Kutupa Yesuna: disaipolo haliwekima: na tandepemeke kikima: ne nemekeeki handemekeme. Mo Pa:tisi haliwekima: dupiki tandepa:peke laa lemeke tupa: kiki na tandepemekeme.

³ Hande Pa:tisi haliwekima: make Diu haliweki paeyaoma: make apa:meina: haumanu pu haemekeeki hone witolo hata: ne noluekema: kiki amba:la tandepo haemekeme. ⁴ Kutupa makedina: hao a:paata: ikali ai na peki hata:ta: ne ai na netiki pu halememe. Ika: apa:meina: titina: haumanu make wopu opua pu halememe. Koto ekina: kapomanu make sosenimanu make kopama: wepiki metekimanu make bedi make tandepo halememe.

⁵ Kutupa mo Pa:tisi haliwekima: make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: make Yesu pa:ta: lota: pitolo hata: alota: Naka: disaipolo haliwekima: ika: ateke

meiyekena: haumanu na opiki ekipeke kiki hoke ekima: ne no halemepe lemekeme.

⁶ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ikita: yayapiki hau pu haleme haliwekie laata: Aisayama: iki pa:ta: pi walolo hata: wape piekeeki dupa.

Do wanda:halima: ika: hambilikima: yaka biki mea a:meiyaasemepate ika: puki pa:ta: hone ta:ta: witelememe.

⁷ I pa:ta: pa hameke panda: puniao yeni pu halememe. Pa ekipeke ikana:ma: Dota: Koda:na: pi wieke ekimanue alo hata: pa ika: ateke meiyekena: wimikieki kone walo halememe laa

wape piekeme laata:

⁸ Yesuma: ombu alota: Koda:na: pi ula: ekimanu na waleke ika: ateke meiyekena:eki kone walo halememe leekeme.

⁹ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Koda:na: pi ula: ekimanu mina:pa:laota: ika: ateke meiyekena: hau pimiki ekimanu pu haleme ekita: epeke hau pitolo pimipe laata:

¹⁰ Mosesima: alota: Naka: ama: apa: yaapo oto pa:ta: hapeke la:la:me. Kutupa ipika: apa: ama: pa:ta: hoke pi ala: halita: ota: homena: lia:pa:peke la:la:me leekeme.

¹¹ Koto leekepate ikana:ma: alota: Hali ma:nda:ma: ipika: apa: ama: pa:ta: alota: Ipiliki pa:ta: kulu polo ala:ta: ameta: Kobana ula:me lea:ka:na:ta: kobana la:la: ekita: Koda:na: ekie ¹² kota: ikana:ma:ta: mo halima: ipika: apa: ama: pa:ta: koto ala:ta: hala:peke na ya:la:me lo halememe. ¹³ Do tupa: ika: ateke meiyekema: pimiki ekimanu opitolo hata: Koda:ma: la:la: pita: alupaasememe. Kutupa ika: hoki nane telieleme haliweki make walo halememe laata: Koto tupa: kone mandane haumanu make pu halememe leekeme.

*Wanda:halina: puki hqi peaasa: ekimanu
(Matiu 15:10-20)*

¹⁴ Kutupa Yesuma: wanda:hali ipiki pa:ta: epena:yeke paa wi lemipi piekeme. Kutupa iki pa:ta: alota: Iki paeyao ya pi opua hone wia:pa:peke. ¹⁵ Wanda:halita: hama: nane ula: alemanu mea naloma:eki manuma: na hoeyaalo pa:la:pate tukiki nane wia ipula: ale manuma: kone wanda:hali hoeyaapeke ya:la:me.

¹⁷ Ipikana:ma: wanda:hali mina:pa:lao da tukiki pa:ta: honda: pambeeketa: ipika: disaipolo haliwekima: onkoluma: leeke ekina: ipiki pa:ta: lota: pimikime.

¹⁸ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Kotota: iki make pi teke hone na witelemepe leekeme. Yonkeleke hama: nane ula: alemanu mea naloma:eki manuma: tukiki nane pea:ka:na:ta: hoeyaapeke na ya:la:me. Koto ekita: hone na witelemepe. ¹⁹ Ekipeke. Neta: ipika: puki pa:ta: na peke ipika: weleke pa:ta: puaata: hoke ale yapilieke leekeme. Koto pi leeke handaata: Yesuma: nemanu paeyaota: pa napeke ana: pa:la:me leekeme.

²⁰ Kutupa ipikana:ma: alota: Wanda:hali tukiki pa:ta: wia ipula: ale manuma: wanda:hali hoeyao halememe leekeme. ²¹ Wanda:halina: puki tukiki pa:ta: wia hone pa:ta: ipu hala: hau manuta: dupae. Hoke honemanu make loke apa:taasa: hau make pake nala: hau make hali homena: lita:la:eki make ²² tooli ka:taasa: hau make we pamba:la: hau make hoke hoke hau make yayapiki hau make pamba: na piki hau make ne tunkula:la: hau make pi lala pu handaena: hau make hone na wiki hau make ²³ do haumanu paeyaota: puki pa:ta: pita ipulu hata: wanda:hali hoeyao halememe leekeme.

Wanda: ma:nda:ma: hone tulaeyekeeki

(Ma:tiu 15:21-28)

²⁴ Yesuma: koto alena: mina:pa:lao Taiya nane peekeme. Mo da homeke ma:nda: honda: pambaata: wanda:halima: ipiki handaama:na: a:mbao pankka pituluekema: peekepate

a:mbaapeke na yeekeme. ²⁵ Koto kone wanda: ma:nda:ma: Yesuna: pieke haumanu opuaata: Yesu pa:ta: a:pa ipika: anke pa:ta: panda: puniaeyekeme. Koto wanda:na: wandikita: weleke pa:ta: hoke temoko pitieke handaata: piekeme. ²⁶ Ipikita: Sitia nane hala: da Pinisia wanda: kone hayekepate Kitiki pi lo hayekeme. Ipika: wandikina: weleke tukiki pa:ta: pitieke hoke temoko Yesuma: tolu lina:yeke honke leekeme. ²⁷ Honke leekepate Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Weki wandiki sunuma: ne amba:la nena:e leekeme. Wekiwandiki sununa: neta: kika sunu pa:ta: mea lopaeya:ka:na:ta: ana: na pilieke leekeme.

²⁸ Koto leekepate koto wanda:ma: alota: Tekehalio. Ota: alepate weki wandiki sunuma: pindipu lopa: lopa: piteleme ekimanu tokele pa:ta: kika sunuma: no hale-meme leekeme.

²⁹ Kutupa Yesuma: mo wanda: pa:ta: alota: Koto pi leeke handaata: a:pa:la:me. Pue. Hoke temokoma: naka: wandiki mina:pa:lao opolu bao pea:me leekeme.

³⁰ Kutupa ipika: da puaata: ipika: wandiki da panda: pa:ta: peli hake wiekeeki handeekepate mo hoke temoko amba: peekeme.

Yesuma: katake poko pi na lo pieke hali epeaeyekeeki

³¹ Yesuma: Taiya nane la:ka:la: minaata: mo Saidoni nane make Daoni kiki yaapo haemeke kenke nane make lombei pupa Ka:lili ikali leke pa:ta: opolo peekeme. ³² Koto pa:ta: wanda:halima: mo pi na opu na lo pieke hali homeke Yesu pa:ta: hatuku epemekeme. Yesuma: ipika: kikima: mo halina: loke wataena:yeke honke lemekeme. ³³ Kutupa Yesuma: ipiki hosiki mopateleke wanda:hali na hayeke pa:ta: hatuku mea pua ipika: kiki maleke mo halina: katake ka:ka:na: pa:ta: pankaata: kutupa dopi taata: ipika: kiki maleke yola: mea mo halina: kekekena: makeke mea kitaeyekeme. ³⁴ Kutupa oli ya nane handa:liaaso hata:

pomoma: homata: Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Epa:da:e leekeme. Koto pita: Lomba:e laa leekeme.

³⁵ Koto kone ipika: katake yaapo lumbupa wiaata: ipika: kekeke tindipao hayeketa: kutupa pi epeke tupa: leekeme.

³⁶ Yesuma: wanda:hali paeyao pa:ta: mana: honkopu hao alota: Ma:nda: pa:ta: do pitoloeki na lapa:peke leekepate kone wanda:halima: pa honkopu hao la:tia tia pea hande leeke pita: kende tupa: wina: lemekeme. ³⁷ Koto pita:la:eki opimiki wanda:hali paeyaoma: ota: wopu penkilipa:tia pomua:tiki pitolo hata: alota: Ipikana:ma: hau paeyao pieke ekina: epeke tupa: pu hala:me laata: pi opua:peke na ya:la: halima: opina: pi lapeke na ya:la: halima: pi lena: lo hala:me laa lemekeme.

8

*Yesuma: wanda:hali 4 daoseni pa:ta: ne haleekeeki
(Ma:tiu 15:32-39)*

¹ Koto pita:ta: wanda:hali wopu tayaemeketa: kutupa napeke ne dia:yekeme. Yesuma: ipika: disaipolo haliweki ipiki pa:ta: epena: wi la: lempi pea iki pa:ta: alota:

² Do wanda:hali pa:ta: ya pukima: e ala:me leekeme. Hoto tepo I amele haememe. Kutupa ameta: napeke ne dia:me. ³ Ima:ta: ika: da tea:ma: homa: paleke tapa tapa pua:ka:na:ta: kota: pota: hopikina: tea:ma: homilimikie. Mandane wanda:halita: papatena: hao a:pa pelememe leekeme.

⁴ Ipika: disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Do hapu hayeke alena: hata:ta: koto wanda:hali pa:ta: neta: handopate mea halomana:pe lemekeme. ⁵ Yesuma: iki pa:ta: dupa lota: pitolo alota: Palaowa siki ekipu wia halemepe laa lota: piekeme. Mo haliwekima: alota: Watake hata:e lemekeme.

⁶ Yesuma: mo wanda:hali wopu pa:ta: alota: Kenkena: pita:pe leekeme. Kutupa mo palaowa siki watake hata: meaata: Koda: pa:ta: keiyae pi laa pindi pindi peaata: ipika: disaipolo haliwekima: wanda:hali pa:ta: hale hale pina: haleekeme. Kutupa mo disaipolo haliwekima: mo wanda:hali pa:ta: mea hale hale pimikime. ⁷ Ta:peli tepo a:nda: make wia haemeke handaa Yesuma: Koda: pa:ta: keiyae pi laata: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Do ta:pelimanu make mea hale hale pipe leekeme. ⁸⁻⁹ Kutupa paeyaoma: naa weleke haemekeme. Mo wanda:halima: naa putu piliki wieke ekita: meaata: ala:ta tieke watake hata: tumbaemekeme. Wanda:halita: 4 daoseni tupa: wanda:hali haemekeme. ¹⁰ Yesuma: iki paeyao tapa tapa peaata: koto kone ipika: disaipolo haliweki ameḷe kawaso pa:ta: pita Da:la:ma:nuta da nane pemekeme.

*Wele pita:la:eki ma:nda: handomono pie lemekeeki
(Matiu 16:1-4)*

¹¹ Pa:tisi haliwekima: Yesu pa:ta: a:pa mineke pi laa ipika: anke yololo alota: Hepeni nane wele pita:la:eki ma:nda: handomono pie lemekeme. ¹² Yesuma: ipika: pukima: pomo tieke wotu homolo hata: alota: Ame do haleme wanda:halima: ekipeke wele pita:la:eki ma:nda: weitelemepe leekeme. Iki pa:ta: ota: pi alome. Ame do haleme wanda:halima: wele pita:la:eki ma:nda: na hand-ilimikie leekeme. ¹³ Kutupa mo haliweki mina:pa:laota: kawasona: pua pita mone tea:na: peekeme.

¹⁴ Yesuna: disaipolo haliwekima: palaowa hone yonka:lao na mea pemekeme. Koto ekina: kawasona: palaowa homekesiki wiekeme. ¹⁵ Yesuma: mana: alo hata: iki pa:ta: alota: Wotu hapa:peke. Pa:tisi haliwekina: palaowa pombei yaasa:eki make Hetodina: palaowa pombei yaasa:eki make wotu handa:pa:peke leekeme.

¹⁶ Ika: ika: kone hone wia pipi lemekeme dupa. Nikita: palaowa dia:ya:ka:ta:me lemekeme. ¹⁷ Kutupa Yesuma: ika: hone wimikieki handaa iki pa:ta: alota: Ne dia: ya:leketa: pa ekipeke pipi alemepe. Ika: hone na wiki ai na handelemepe. Ika: honemanu taka:laalemepe leekeme. ¹⁸ Ika: leke hala:pate na hando halemepe. Ika: katake hala:pate na opu halemepe. Na niminaasemepe. ¹⁹ Mo hande palaowa siki yunki hata: 5 daoseni haliwekina: pindi pindi peaowa: pita:ma:ta: putu pilikima:ta: ala:ta tieke ekipu tumba mimipe leekeme. Ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: 12 lemekeme.

²⁰ Kutupa Yesuma: alota: Mo hande palaowa siki watake hata: mo 4 daoseni wanda:halina: pindi pindi peaowa: pita:ma:ta: putu pilikima:ta: ala:ta tieke ekipu tumba mimipe leekeme. Ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: Watake hata:e lemekeme. ²¹ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Ai na handelemepe leekeme.

Yesuma: leke holupiki hali ma:nda:na: leke epeaeyekeeki

²² Ikana:ma: Betesaida da opolo pemekeme. Mandane wanda:halima: leke holupiki hali ma:nda: Yesu pa:ta: hatuku a:paata: koto hali wataena:yeke Yesu pa:ta: honke lemekeme. ²³ Yesuma: mo hande leke holupiki halina: kiki minaata: da mina:pa:lao mo pate leke hatuku peekeme. Hatuku pua ipika: leke pa:ta: dopi taata: ipika: kiki yaapoma: mo halina: lokena: kiki tapopao lota: pitolo hata: alota: Ala:ta: ma:nda: handelepe leekeme.

²⁴ Mo halima: handa:liao alota: Haliweki handolopate pa ti leke ale pominelememe leekeme. ²⁵ Kutupa Yesuma: ipika: kiki yaapoma: mo halina: leke yaapo paa wataeyeke mo halima: wotu handaata: ipika: leke telipina: pa epeekeme. Kutupa ala:ta: ala:ta: paeyao epeke tupa: handeekeme. ²⁶ Yesuma: mo hali ipika: da tapaaso hata: alota: Da teke nane ai na pua:peke leekeme.

Pidama: Yesuta: Ketisoe leekeeki
(Martiu 16:13-20, Luku 9:18-21)

²⁷ Kutupa Yesuma: ipika: disaipolo haliweki amele mo Sesatia Pilipai nane damanu pa:ta: pemekeme. Pota:na: pulu hata: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: lota: piekeme dupa. Ita: epiya:ka:ta:pe. Wanda:halima: eki lo halemepe laa leekeme. ²⁸ Kutupa ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: Bapitaisi peao hayeke hali Dionie. Mandane wanda:halima:ta: Neketa: Elaidiae. Mandane wanda:halima:ta: Neketa: potopede hali ma:nda:e lo halememe lemekeme. ²⁹ Kutupa iki pa:ta: paa lota: piekeme dupa. Koto lo halemepate ikana:ma:ta: Ita: epi lo halemepe leekeme. Pidama: ipika: pi hombo peaaso alota: Neketa: Ketisoe leekeme. ³⁰ Yesuma: iki pa:ta: hando alo hata: alota: I pa:ta: koto aleme pita: wanda:hali ma:nda: pa:ta: na lapa:peke leekeme.

Yesuma: alota: Tanda meata: homolueke leekeeki
(Martiu 16:21-28, Luku 9:22-27)

³¹ Yesuma: panake pi ma:nda: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: walolo hata: alota: Wanda:halina: Eiyeketa: tanda tanda tieke wotu milieke leekeme. Mo tondiki haliwekima: make yeni peao haleme you haliwekima: make wape pea wala:tiki pu haleme haliwekima: make ipiki kiao limika:na:ta: homilieke leekeme. Kutu pimika:na:ta: hoto tepo wia paa tiaalieke leekeme. ³² Koto leeke ekita: ota: peneme waleekeme. Kutupa Pidama: Yesu hosiki mopate leke hatuku mea pua ipiki pa:ta: alota: Kutupiki pi na lapeke leekepate ³³ Yesuma: la:ka:la ipika: disaipolo haliweki handaata: Pida hando alo hata: alota: Sadani neke pue. I teke pa:ta: na hapeke leekeme. Neketa: Koda:ma: ula: hone tupa: na wiki pa wanda:halima: witeleme hone leke wilimee leekeme.

³⁴ Yesuma: pota:na: titi yola pemeke wanda:hali make ipika: disaipolo haliweki make ipiki pa:ta: epena:yeke wi

lemipi peaata: iki pa:ta: alota: Ya hoki nane toluekema: hone pa:la: halima: ipiki pa:ta: kone hone ula: ekimanu tunkulaata: ipika: a:ka:tei wapepiki ti mea tia ya hoki nane telina:e leekeme. ³⁵ Kutu pa:la: ekima: hali epima: ipika: hao hala:eki miniki hao haluekema: hone wia:ka:na:ta: kota: ipika: hao hala:eki kone alupilieke leekeme. Kutu piliepate I pa:ta: make do handa: Pi Seliapo pa:ta: make hone witolo hata: ipika: hao hala:eki alupaasa: halima: ota: da:taa halieke leekeme. ³⁶ Hali epima: do kenke ala:ta: ala:ta: paeyao ipika:eki wina: laa alo hata: ipika: hao hala:eki alupia:ka:na:ta: kota: epeke ekita: ekipa miliepe leekeme. ³⁷ Koto somema: ipika: hao hala:eki paa muluekema: alekema: topo peaalia:pe. ³⁸ Do hande Koda: pa:ta: hone na wiki ti teke yoko haleme wanda:hali ameḷe hala: hali ma:nda: epima: I pa:ta: tonka:na: yaka pi alemanu pa:ta: tonka:na: hunkupuma: homea:ka:na:ta: kota: koto hali pa:ta: mo Wanda:halina: Eiyekema: hunkupuma: homilieke. Ipika: Atekena: paa pa:la:eki tukiki pa:ta: hao hande yakopiki enisolo tonu ameḷe ipilia: dina:ta: kota: koto hali handa:peketa: hunkupuma: homilieke.

9

¹ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Do haleme wanda:hali mandaneeki manuta: aḷ na homeke pa hata: kone Koda: ipika: welema: ipika: Kilu Tombuao Hala:eki epolo pa:la: ekita: handilimikie leekeme.

Yesu wonu piekeeki

(Ma:tiu 17:1-13, Luku 9:28-36)

² Kutupa hoto yunki mindiki hata: hao Yesuma: Pida Dia:mesi Dioni tepo handa: meaata: pote tumiki pa:ta: pua ika:siki haemekeme. Kutupa ika: leke popeleke nane hata: Yesuna: loke wonu piliekeme.

³ Kutupa ipika: daumanu make paa peaata: hake wopu piekeme. Kenke hali ma:nda:ma: koto tupa: dau hake peaaepeke na ya:la:me. ⁴ Kutupa Elaidia Mosesi yaapo opolo a:paata: Yesu ameḷe pi pi lo haemekeme. Kutu pitolo haena: koto disaipolo hali tepoma: handemekeme. ⁵ Pidama: Yesu pa:ta: alota: Tekehalio. Do pa:ta: do haloma: ekita: a:pa:la:me. Sale da tepo a:eyamono lae laata: Homeke naka:eki ma:nda: Mosesina:eki ma:nda: Elaidiana:eki pea a:eyamono lae leekeme. ⁶ Pututuma: homemeke handaa Pidama: pi loluekema: hayekepate hone na wiekeme.

⁷ Kutupa koama: iki tu peaaso haena: mo koa tukiki pa:ta: pi ḥoḷa:makema: la:niaeyekeme dupa. Kotota: yaka puki piki wekie. Ipika: pi opua:pa:peke la:niaeyekeme. ⁸ Kutupa koto kone koto hali tepoma: lekema: lekema: pimikipate hali ma:nda: na handeke Yesu homeke handemekeme.

⁹ Potena: hola:pa:niaaso hata: Yesuma: iki hando alo hata: alota: Oli handemeeki ma:nda: pa:ta: na lapa:peke. Wanda:halina: Eiyeketa: ota: homa paa tiaḥo haya:ka:na: alota: Ana: pilieke leekeme. ¹⁰ Koto ekina: ika: kone pi wia miniki hata: ota: homa paa tiaḥo lae lae: ekita: lota: lota: pimikime. ¹¹ Yesu pa:ta: lota: pimikime dupa. Pa ekipeke mo wape pea wala:tiki pu haleme haliwekima: titina: amba:la Elaidia ipilieke lo halemepe lemekeme. ¹² Kutupa Yesuma: iki pa:ta: alota: Titina: amba:la Elaidia ota: ipilieke. Ala:ta: ala:ta: tikitiki yao wina:yeke ipilieke laata: Mo hande Wanda:halina: Eiyeketa: pa:ta: tanda tieke mu yaala:ma: homao kiaalo peleme ekita: eki eki pa la:la:pe leekeme. ¹³ Kutu piliepate Ima: iki pa:ta: alome. Elaidia amba:la epea:pate pa mo Baibolo bukana: wape pa:la: tupa: ika: hone pa:la: ekimanu ipiki pa:ta: pimikime leekeme.

*Hoke temokoma: hoeyaeyeke weki Yesuma: epeaeyekeeki
(Ma:tiu 17:14-21, Luku 9:37-43)*

¹⁴ Kutupa ikana:ma: mo mandane disaipolo haliweki haemeke alena: opolo puaata: koto haliwekita: wanda:hali wopu hao popei yao yopua haemeke ekina: hande-mekeme. Pa ekipeke mandane wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekita: hande disaipolo haliweki ameḷe kake neḷi pitolo hata: haemekeme. ¹⁵ Kota: koto kone mo wanda:hali paeyaoma: Yesu handaata: penkilipa ipiki pa:ta: anke hao puaata: pi pi lemekeme. ¹⁶ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: lota: pitolo alota: Mo haliweki ameḷe alekena: pi pi alemepe leekeme.

¹⁷ Wanda:hali tukiki pa:ta: hayeke hali ma:nda:ma: ipika: pi hombo peaaso alota: Tekehalio. Yaka weki neke pa:ta: hatuku epoa:me. Hoke temoko pila: ekima: pi na lo hala:me leekeme. ¹⁸ Kutupa mo hoke temokoma: da:ka:pe miniki pita:ka:na: mea lopao hala:me leekeme. Koto ekima: ya wekina: kake pa:ta: dako hankoloma: lia ipika: kake lenkena: lao hala:me leekeme. Kutupa ipika: loketa: tindipulu bao daḡla hao hala:me la ombu alota: Naka: disaipolo haliwekima: tolu lina:yeke honke loa:pate mo haliwekima: ana: na pia:me leekeme.

¹⁹ Yesuma: iki pa:ta: alota: Ikita: hone na tulaaseme wanda:halie. Nate ekipuna: iki ameḷe ombu hao hanope. Nate ekipuna: ika: ka:nda: kiteleme ekimanu meonope laata: I pa:ta: hatuku ipupe leekeme. ²⁰ Koto leeke mo wekita: ipiki pa:ta: hatuku mea pemekeme. Pate mo hoke temokoma: Yesu handaata: mo weki lu keayekeme. Kutu pieke mo wekita: ipika: kake pa:ta: dako hankoloma: liaaso haena: kenkena: lopaaniao petepete pomiekeme.

²¹ Yesuma: ipika: ateke pa:ta: lota: pitolo alota: Do hauta: nate ekipuna: pea pa:la:pe leekeme. Ipika: atekema: alota: Panake wekisiki ya:pate kone pea pia:me laata: ²² Hoke

temokoma: hoto eleke eleke ti uleke pa:ta: make ikali pa:ta: make ipiki hoeyaaluekema: mea lopaatiki pu haya:me leekeme. Kutu pia:pate nakana:ma: ana: pia:ka:na:ta: kota: niki pa:ta: a:ta:ma: homa pa:ta:la:peke leekeme. ²³ Koto leeke Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Aowe. Naka: hone tulaasa: ekita: ana: pia:ka:na: kota: Ima: epeaalueke. Wanda:hali epi amedama: hone tulaeka:na:ta: hau paeyao pea:peke ya:la:me leekeme. ²⁴ Kutupa koto kone mo wekina: atekema: wi alo hata: alota: Hone tulaasome. Ya hone na tulaasoeke nakana:ma: pa:ta:la:peke leekeme.

²⁵ Yesuma: wanda:hali wopu aiyā epemekeeki handaata: mo hoke temoko hando alo hata: alota: Pi na lao pi na opuaasa: temoko neke pa:ta: dupiki pi alome. Koto weki mina:pa:lao opolu bao yopuata: paa na honda: pamba:peke leekeme. ²⁶ Koto pi opuaata: hoke temokoma: hoke e wi alo hata: mo weki wopu mea lu keaota: mina:pa:lao opolu bao yapeekeme. Kutu pieketa: mo weki ota: homeeke hali toko leke wiekeme. Koto ekina: wanda:hali eleke elekema: alota: Ipikita: ota: homea:ka:ta:me lemekepate ²⁷ Yesuma: ipika: kiki yola: mea miniliaeyeke mo weki tiaeyekeme.

²⁸ Yesuta: da tukiki pa:ta: honda: pambaa ipiki honu make haena: mo disaipolo haliwekima: lota: pitolo hata: alota: Nikana:ma: mo hoke temoko tolu lia:peke na yeke ekita: ekipape lemekeme. ²⁹ Koto lemeke Yesuma: iki pa:ta: alota: Kutupiki hoke temokota: Koda: pa:ta: yeni pita:la:me ekima: homeke tolu lia:peke ya:la:me leekeme.

Yesuma: ipiki homa paa tiaalo pulu pa:la:eki paa la halee-keeki

(Ma:tiu 17:22-23, Luku 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Koto alena: mina:pa:lao puaata: mo Ka:lili nane lombei pu pa puaata: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: pi la haluekema:ta: wanda:halima: ipiki handaapena: hone wiekeme. Ipika: disaipolo haliweki pa:ta: dupa

waleekeme. Wanda:halina: Eiyeketa: haliweki oto pa:ta: haena: loluekema: mea halieke. Kutu pia:ka:na:ta: mo haliwekima: ipiki limikie. Kota: ota: homiliepate hoto tepo wia paa da:taalieke leekeme. ³² Koto leekepate mo haliwekima:ta: hone na wimikime. Kutupa paala:ma: homolo hata: lota: na pimikime.

Tumiki hali epipe

(Matiu 18:1-5, Luku 9:46-48)

³³ Kapeneami da pa:ta: puaata: da tukiki pa:ta: honda: pamba hata: Yesuma: ipika: disaipolo haliweki lota: pitolo hata: alota: Ikana:ma: pota:na: ipulu hata: aleke ata:ta: pimipe laa leekepate ³⁴ ikana:ma: pi na leke pa pitimikime. Ekipeke mo pota:na: ipulu hata: epi tieke hala:pe laa ata:ta: pimiki handaa pi na leke pa pitimikime. ³⁵ Kutupa Yesuta: pitinia: pita: mo 12 haliweki wi laa iki pa:ta: alota: Hali epima: titina: I halueke hone wia:ka:na:ta: kota: koto halita: wetepena: hali hano laata: wanda:hali paeyaona: e pokaasa: hali hano lena:e leekeme. ³⁶ Koto laata: wekisiki ma:nda: mea iki tukiki pa:ta: haena: laata: mo wekisiki hopula: mea iki pa:ta: alota: Hali epima: dupiki wekisiki I pa:ta: hone witolo hata: handa: mia:ka:na:ta: ³⁷ kota: I kone handa: mina:la:me. Kutupa hali epima: I handa: mia:ka:na:ta: I homeke dia:me. Hande I tapaya: hali make handa: mina:la:me laa leekeme.

Epima: niki ameḷe a:nda: na lia:ka:na:ta: nika:ekie

(Luku 9:49-50)

³⁸ Koto leeke handaa Dionima: ipiki pa:ta: alota: Disao. Hali ma:nda:ma: naka: biki alo hata: hoke temokomanu tolu lia:tiki pia:eki handoma:me. Koto someta: niki ameḷe mandakena: na pomieke handaa sa:sa: puma:me leekeme. ³⁹ Koto leekepate Yesuma: alota: Pa sa:sa: na pea:pa:peke. Hali epima: yaka biki alo hata: wele pita:la:eki pia:ka:na:ta: wetepena: koto halima:ta: yaka biki

na hoeyaalieke leekeme. ⁴⁰ Hali ma:nda: epima: niki pa:ta: a:nda: na lia:ka:na:ta: ipikita: nika: hali leekeme. ⁴¹ Iki pa:ta: ota: pi alome. Ikana:ma:ta: ya biki melemeke handaata: hali epima: ikali naaka:na: ipi kanakena: hola: pamba iki kia:ka:na:ta: ipika: yenki ota: milieke leekeme.

Hoke hau puluekema: hone tiaasa:eki

(Ma:tiu 18:6-9, Luku 17:1-2)

⁴² Hali epima: do I pa:ta: hone tulaaseme weki wandiki sunu homeke ma:nda:ma: hoke hau pina: pu tiaena: lea:ka:na:ta: kota: koto halina: make pa:ta: toopi hombeleke mea tonkao oni dawala pa:ta: mo hali mea lopaeya:ka:na: yoluta: epolo pia:me leekeme.

⁴³ Naka: kikima: hoke hau puelena: lea:ka:na:ta: koto kiki tunkulu baapeke leekeme. Kiki homeke hata: hao hala:eki mika:na:ta: epolo pa:la:pate kiki yaapo hata: ti to hala: alena: peka:na:ta: hoelieke leekeme.

⁴⁴ (besi namba 48 handa:peke) ⁴⁵ Naka: ankema: hoke hau puelena: lea:ka:na:ta: naka: anke tunkulu baapeke leekeme. Anke homeke hata: hao hala:eki mika:na:ta: epelieke leekeme. Anke yaapo hata: ti to hala: alena: peka:na:ta: hoelieke. ⁴⁶ (besi namba 48 handa:peke)

⁴⁷ Naka: lekema: hoke hau puelena: lea:ka:na:ta: naka: leke yoka: mea baapeke leekeme. Leke homeke hata: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki pa:ta: peka:na:ta: epelieke. Leke yaapo haeka:na:ta: mo ti to hala: alena: neke mea lopaeya:ka:na:ta: hoelieke leekeme. ⁴⁸ Koto alena:ta: iki no haleme kimimanu na homo halememe. Kutupa mo ti to hala:eki na hundinekepato hala:me leekeme.

⁴⁹ Ma:na: hotekena: damena pu ala: tupa: wanda:hali paeyaona: ti tala:eki pu lelieke leekeme. ⁵⁰ Epita: a:pa:la:pate ipika: tende pa:la:eki a:nda: alu pia:ka:na:ta: kota: ikana:ma: mo epita: ekipa paa tende peaalipikipe leekeme. Ika: kone epi wia hapa:peke leekeme. Kutupa

ika: ika: kone a:nda: pelia homu pu alu alu pea:pa:peke leekeme.

10

Toolī ka:ta:alu pita:la: ekina: mana: pi

(Ma:tiu 19:1-12, Luku 16:18)

¹ Koto alena: mina:pa:lao Yesu Diudia nane pua mo Diodani ikali yuma mone tea: nane make peekeme. Wanda:hali wopu ipiki pa:ta: pa a:pa mombelemekeme. Kutupa amba: walo hayeke tupa: paa waleekeme.

² Mandane Pa:tisi haliwekima: Yesuna: anke yololo hata: a:pa lota: pimikime dupa. Hali ma:nda:ma: ipika: wanda: yokea:ka:na:ta: o kiaeya:ka:na:ta: ana: pa:la:pe o ana: na pa:la:pe lemekeme. ³ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Mosesima: eki pi ula:eki leekepe leekeme. ⁴ Ikana:ma: alota: Mosesima:ta: ipika: wanda: yoka:la:eki o kiaasa:eki tameiya:na: wape pina: laa kutupa yokena: o kiaena: lo hayekeme lemekeme.

⁵ Yesuma: iki pa:ta: alota: Ika: puki taka:laaso hamina: koto hau pea:pa:peke laa wape piekepate ⁶ ala:ta: ala:ta: wepia haena: la:la: dina:ta: Koda:ma: hali make haena: wanda: make haena: leekeme laa ⁷ Koto ekita: hali ma:nda:ma: ipika: ateke inkiki yaapo mina:pa:lao ipika: ma:la: wanda: yaapo pa:ta: apa:tao ta:ma:ni pea halipipikie. ⁸ Kutupa ipilikita: homeke kone halipipikie leekeme. Koto ekina: ipilikita: yaapo dia:me. Homeke kone halepeme leekeme. ⁹ Koto ekina: Koda:ma: apa:taasa: ekita: halima: ka:ta:alu na peaena:e leekeme.

¹⁰ Da pa:ta: honda: pambaa hata: Yesuma: hande leeke pi pa:ta: ipika: disaipolo haliwekima: ipiki paa lota: pimikime. ¹¹ Yesuma: iki pa:ta: alota: Hali epima: ipika: wanda: yokaata: o kiaota: wanda: ma:nda: mia:ka:na:ta: mo mupeke wanda: pa:ta: pi ula:eki yamba:la hoke

hau pita:la:me leekeme. ¹² Kutupa wanda:ma: ipika: haliki ota: mina:pa:lao hali ma:nda: pea:ka:na:ta: kota: koto wanda:ma: pi ula:eki yamba:la hoke hau pita:la:me leekeme.

*Yesuma: weki wandiki sunu wamo puma: puma: piekeeki
(Ma:tiu 19:13-15, Luku 18:15-17)*

¹³⁻¹⁴ Wanda:halima: weki wandiki sunu Yesu pa:ta: hatuku pemekeme. Ipikana:ma: wataena:yeke pimikime. Mo disaipolo haliwekima: wanda:hali sa:sa: pimikipate Yesuma: handaata: mineke pankolo hata: iki pa:ta: alota: Koto weki wandiki sunu I pa:ta: epena: lape. Sa:sa: na pia:pa:peke leekeme. Dupiki weki wandiki sunuma: Koda:na: Kilu Tombuao Hala: ekita: handilimikie leekeme. ¹⁵ iki pa:ta: ota: pi alome. Wanda:hali epima: mo weki-wandiki sunuma: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki minolo piteleme tupa: na mimika:na:ta: kota: ikita: koto pa:ta: ana:na: na hondo pambilimikie leekeme. ¹⁶ Kutupa Yesuma: mo wekiwandiki sunu ipika: kiki yaapoma: miniki hata: hopulu mea wamo puma: puma: piekeme.

*Hamoko halima: Yesu pa:ta: deto hala: ekina: lota: piekeeki
(Ma:tiu 19:16-30, Luku 18:18-30)*

¹⁷ Yesuma: pota:na: poluekema: haena: hali homekema: aiya puaata: Yesuna: puki pa:ta: tumiki yotuaao pita: lota: piekeme dupa. Epeke Wala:la: Halio. Deto hala:eki muluekema: eki ponope leekeme. ¹⁸ Kutupa Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Ekipeke I pa:ta: Epeke halio alepe laata: Ma:nda: hali a:nda: na a:pa:la:pate Koda: homeketa: a:pa:la:me leekeme. ¹⁹ Neketa: mo pi ula: ekimanu opueleme. Hali ma:nda: ota: homena: na lia:peke. Hali ma:nda:na: wanda:na: hakopu na tunkula:peke. Pake na napeke. Yayapiki pi na lapeke. Na makeaapeke. Naka: ama: apa: yaapona: pi opua:peke leekeme. ²⁰ Kutupa

ipikana:ma: Yesu pa:ta: alota: Wala:la: Halio. Koto pimanu paeyao weki hata: kone opu haowa:me leekeme.

²¹ Yesuma: ipiki pa:ta: handolo hata: a:ta:ma: homolo hata: alota: Nakana:ma:ta: homeke hau homeke na pa:la:me. Neke pua naka: wia hale alemanu paeyao ma:nda:ma: hambaata: mo natehali wanda:hali pa:ta: hale hale pika:na:ta: neketa: oli hepeni nane yenki tieke wialieke leekeme. Kutupa a:pa ya hoki nane telia:peke leekeme. ²² Yesuma: koto leeke handaa mo halima: wenoko homa:niao ka:nda:ma: homolo hata: peekeme. Hamoko hali hayeke handaa piekeme.

²³ Yesuma: la:ka:la: moneao ipika: disaipolo haliweki handaata: iki pa:ta: alota: Hamoko wanda:halima: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki pa:ta: haena: weleke we wotu pilimikie leekeme. ²⁴ Ipika: disaipolo haliwekima: koto pi opua penkilipa:tia pomimikipate Yesuma: iki pa:ta: paa alota: Ya weki titio. Hamoko wanda:halima: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki pa:ta: pua:peke ekita: ka:nda: pa:la:me. ²⁵ Kemolo ma:na:ta: noj ka:ka:na: pa:ta: pea:ka:na:ta: yapa: pa:la:pate hamoko halima: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki pa:ta: poluekema: ka:nda: pilieke leekeme.

²⁶ Kutupa ikana:ma: penkilipa:tia wotu pomua ipiki pa:ta: alota: Kota: epima: da:ta:la:eki mea:peke ya:la:pe lemekeme. ²⁷ Yesuma: iki handa alota: Wanda:halima: ika: kone pea:peke na ya:la:pate Koda:ma: homeke ana: pa:la:me. Koda:ma: hau paeyao pea:peke ya:la:me.

²⁸ Pidama: Yesu pa:ta: pi loluekema: alota: Opie. Nikana:ma: ala:ta: ala:ta: paeyao mina:pa:lao naka: hoki nane telioloma:me leekeme. ²⁹⁻³⁰ Koto leeke Yesuma: alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: ipika: da ipika: hameke titi ipika: ana: titi ipika: apa: ama: make ipika: wekiwandiki sunu make ipika: kenkemanu make mina:pa:laeya:ka:na:ta: I pa:ta: make koto Pi Seliapo pa:ta: make hone witolo hata: koto ekimanu

mina:pa:laeya:ka:na:ta: kota: do kenkena: hata: kone damanu 100 tupa: hameke titi make ana: titi make apa: ama: titi make wekiwandiki sunu make kenkemanu make 100 tupa: miliepate tanda mina:la: ekimanu make milieke leekeme. Kutupa mo hao epolo pa:la: dina: make deto hala:eki milieke leekeme. ³¹ Kutu pa:la:pate ame do titina: halo pa:la: wanda:hali woputa: wetepena:ta: wetepe nane halimikie. Kutupa wetepena: ipula: wanda:hali woputa: titina: halo pelimikie leekeme.

Homa paa tiaapeke ekina: tana: tepo la haleekeeki

(Ma:tiu 20:17-19, Luku 18:31-34)

³² Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe Diutuseleme da nane pula: pota:na: opa:liaaso haena: Yesu amba: titina: peekema: ipika: disaipolo haliwekima: penkilipa:tia pomimikime. Kutupa wetepena: ipulu hata: wanda:halima: paala:ma: homa: paleke teli mea epemekeme. Yesuma: hande 12 haliweki hosiki mopate leke pa hatuku pua ipiki minulu pimiki haliwekima: ipiki pa:ta: pulu pa:la: ekimanu koto haliweki pa:ta: kini pu mea la hale hale pitolo alota: ³³ Opu:pe. Nikita: ameta: Diutuseleme nane opa:liaasoma:me. Mo yeni peao haleme you haliwekima: make mo wape pea wala:tiki pu haleme haliwekima: make Wanda:halina: Eiyekeme mea dupa lelimikie. Neketa: homoelena: lumeke lelimikie laata: ikana:ma:ta: ipikita: mo Diendaili haliweki pa:ta: mea halimikie laata: ³⁴ kutupa mo haliwekima: ipiki kitao ipika: lokena: dopi taa yumbua bao limikie leekeme. Kutupa nate tepo wia paeya:ka:na:ta: paa tiaalieke leekeme.

Dia:mesi Dioni yaapoma: tieke haluekema: lepekeeki

(Ma:tiu 20:20-28)

³⁵ Sepedina: eiyekeme Dia:mesi Dioni yaapoma: Yesu teke pa:ta: pua alota: Wala:la: Halio. Dika: hone pa:la: ale ma:nda: honke lolupekema: kuelena:e lepekeme.

³⁶ Kutupa Yesuma: ipiliki pa:ta: alota: Eki peanope leekeme.

³⁷ Ipilikana:ma: alota: Naka: biki tieke mea pitika:na: dikita: homeke naka: popeke nane pa:ta:liki nanema: mea pitao ma:nda: naka: hoeya: nane pa:ta:liki nanema: mea pitaalena:e lepekeme.

³⁸ Koto lepekepate Yesuma: ipiliki pa:ta: alota: Ipilika: honke alepe ekita: hone wotu na wiki hata: alepeme leekeme. Ima: kapona: nolue ekita: ipilikana:ma: make napa:peke ya:la:pe. I bapitaisi peaalia: tupa: ipiliki make bapitaisi peaapeke ya:la:pe leekeme. ³⁹ Kutupa ipilikana:ma: ipika: pi hombo peaaso alota: Diki ana: pa:la:me lepekeme.

Yesuma: ipiliki pa:ta: alota: Ima: kapona: nolue ekita: ota: nelipipikie. I bapitaisi peaalua: tupa: ipiliki ota: bapitaisi pealieke leekeme. ⁴⁰ Kutu piliepate ya popeke nane kiki hoeya: nane kiki yaapo pa:ta: epima: pitilipipikipe laata: Ima: lapeke na ya:la:me. Koda:ma: ipika: mulu pa:la: hali pa:ta: mo pitulu pa:la: ale wamo peao ula:me. Koto ekina: Koda:ma: ipika: mulu pa:la: hali pa:ta: halieke.

⁴¹ Mo hande kiki yaapo haliwekima: Dia:mesi Dioni yaapoma: Yesu pa:ta: honke lepekeeki opuaata: ipiliki pa:ta: mineke pankemekeme. ⁴² Kutupa Yesuma: mo haliweki ipiki pa:ta: epena: laa iki pa:ta: alota: Ikana:ma: handelememe. Diendaili wanda:halina: kapomani tumiki haliwekima: wanda:hali tombuaio halememe. Kutupa ika: hali tieke tieke manuma: wanda:hali Dupa:pe laa pi wotu hapolo halememe leekeme. ⁴³ Koto tupa: lo halemepate ikana:ma:ta: koto hau na pea:pa:peke. Iki pa:ta: hali epima: I tieke halueke hone wia:ka:na:ta: kota: ipikana:ma: ika: hau peawalieke. ⁴⁴ Kutupa iki ameḷe hali epima: I titina: hali haluekee hone wia:ka:na:ta: kota: ipikana:ma: iki paeyaona: hau peawalieke. ⁴⁵ Pa ekipeke

mo Wanda:halina: Eiyekone kone mo wanda:halima: ipika: e pokaena: loluekema: yeke na epeeke yekepate ipikana:ma: pa ika: e pokaaluekema: make ipika: da:ta:la: ekima:ta: iki wopuna: hoke hauna: yenki haluekema: epea:me leekeme.

Yesuma: leke holupiki halina: leke kilaeyekeeki

(Matiu 20:29-34, Luku 18:35-43)

⁴⁶ Ikana:ma: Dietiko da pa:ta: opolo pemekeme. Kutupa Yesuma: ipika: disaipolo haliweki make wanda:hali wopu make Dietiko da nane mina:pa:laaso haena: Timeiya:sina: eiyeketa: Batimeiya:si leke holupiki hali hata: mani honke loluekema: yeke pota: nepokona: pitiekeme. ⁴⁷ Wanda:halima: Na:sa:tete hali Yesuta: yopula:me lemeke pi opuaata: ipikana:ma: wi alo hata: alota: Oe. Yesuo. Deipidina: tapake halio. Nakana:ma: I pa:ta: a:ta:ma: homa:e leekeme.

⁴⁸ Ipika: leekeeki opuaata: wanda:hali wopuma: Pi na lapema laa sa:sa: pimikipate ipikana:ma: wi anekhapu alota: Deipidina: tapake halio. Nakana:ma: I pa:ta: a:ta:ma: homa:e leekeme. ⁴⁹ Kutupa Yesuma: pua pota: hopikina: hando hata: alota: Epena: wi lape leekeme. Wanda:halima: mo leke holupiki hali wi laa ipiki pa:ta: alota: Puki hana: noka:pa tia. Neke wi ala:me lemekeme. ⁵⁰ Koto lemeke ipika: make aka: holo baota: anekema: tiaa lupao Yesu pa:ta: peekeme. ⁵¹ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Eki peaano hone pa:la:pe leekeme. Mo leke holupiki halima: ipiki pa:ta: alota: Tekehalio. Ya leke yaapo ki laae leekeme. ⁵² Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Neke pue. Naka: hone tulaasa: ekima: epeaasa:me leekeme. Kutupa koto kone ipika: leke yaapo epeeketa: Yesuna: hoki nane teli mea peekeme.

11

Yesuta: Kini Hali tupa: Diutuseleme lepolona: epeekeeki

(Matiu 21:1-11, Luku 19:28-40, Dioni 12:12-19)

¹ Diutuseleme da teke pa:ta: pulu hata: Betepeisi Bedani da yaapo pa:ta: opolo pemekeme. Mo da yaapota: mo Olipi ti polu haemeke peiyenena: hayekeme. Kutupa Yesuma: ipika: disaipolo hali yaapo tapaaso hata: alota: ² Mo koto nane hala: da pa:ta: puaata: da opolo pulu hata: kuta kone donki ma:na:na: panake donkisiki homeke wakapena: endia haena: handilipikipie leekeme. Koto donki ma:na:siki ma:nda:ma: ipika: hokina: amba: na pita handeke donkie laa Wakapa: hola: mea a:pa:pa:peke leekeme. ³ Ma:nda:ma: ipiliki pa:ta: Ekipeke pitelepepe lea:ka:na:ta: dupa lapa:peke. Tekehalima: muluekema: hone pa:la:me lapa:peke. Wetepena: kuta kone ma:nda:ma: paa mea epena: lelieke lapa:peke leekeme.

⁴ Koto leeke puaata: mo donki ma:na: pota: kake pa:ta: endia lepolo pota:na: haena: handa: wiaata: kelepa: mipikime. ⁵ Ka:la:paaso haena:ta: koto alena: haemeke haliwekima: hololo haena: ipiliki pa:ta: alota: Mo donkisiki kelepelepe ekita: eki puluekema: kelepelepepe lemekeme. ⁶ Kota: Yesuma: leeke ekita: mo haliweki pa:ta: lep-ekeme. Leeke ekita: opuaata: mo haliwekima: pa:na:e lemekeme. ⁷ Yesu pa:ta: mea pepeketa: ika: daumanu mea mo donki sikina: hokina: yamaemeketa: Yesu manda a:meiya pitiekeme. ⁸ Wanda:hali wopuma: ika: daumanu lepolona: yamoma: yamoma: pimikime. Kutupa mandane wanda:halima: katake mendia wiki ti palekemanu tondopa: mea yamoma: yamoma: pimikime. ⁹ Titina: pemeke wanda:halima: make wetepena: pemeke wanda:halima: tonka:na: wi la alu alu pitolo alota:

Hosa:na:e. Ta:na:e. Tekehalina: bikina: ipula: halita: Koda:ma: ipika: pi laena:e laa ¹⁰ Nika: apa: Deipidi ipika: kilu tombuao hala:eki ipula: ekina: ipika: pi lamana:e. Hepeni nane Hosa:na: pi lamana:e. Koda:na: biki a:meiyaomana:e lemekeme.

¹¹ Yesuma: Diutuseleme da opolo pua tembolo da tukiki pa:ta: honda: pambaata: ala:ta: ala:ta: paeyao handoma: handoma: peaata: nate amba: paeyeke handaata: timba: lapeke yeeke mo disaipolo haliweki ameḷe Bedani da nane pemekeme.

*Yesuma: mo nose ti pa:ta: kiliki na a:ilipikie leekeeki
(Ma:tiu 21:18-19)*

¹² Kutupa da ka:la:peeke haena:ta: mo Bedani da mina:pa:lao paa la:ka:la ipulu hata: Yesuma: tea:ma: home-ekeme. ¹³ Pota:na: puaata: nose ti homeke katake mendia wieke ekina: mopate leke hata: handaata: kiliki a:ela:patema: handolo peekepate teke pa:ta: opolo puaata: pa katakemanu homeke handeekeme. Mo nose kiliki a:eya:peke nate ai dia:yeke piekeme. ¹⁴ Kutupa Yesuma: mo nose pa:ta: alota: Naka: kilikimanu ma:nda:ma: na talo nelieke leekeme. Ipika: disaipolo haliwekima: koto leeke pita: opimikime.

*Yesuma: tembolo da pa:ta: peekeeki
(Ma:tiu 21:12-17, Luku 19:45-48, Dioni 2:13-22)*

¹⁵ Diutuseleme da pa:ta: opolo puaata: Yesuma: mo tembolo da honda: pambaata: koto da pa:ta: sipisipi ma:na:manu hambo haemeke haliweki hama: nane tolu liaata: mo mani topo pu haemeke haliwekina: teipolo-manu make melipu bamanu hambo haemeke haliwekina: pitieke alemanu hoila:mina: lopaeyekeme. ¹⁶ Kutupa ipikana:ma: ma:nda:ma: ala:ta: ala:ta: mo tembolo da puku toka:la: mea tia yopua:tiki peaama:na: sa:sa: pitolo leekeme. ¹⁷ Kutupieke ipikana:ma: pi wala iki pa:ta: alota: Mo Baibolona: wape pea ula: pita: Koda:ma: alota: Yaka data: kenke paeyao wanda:hali paeyaoma: yeni pu halo pa:la: da hala:me laa wape pa ula:pate ikana:ma:ta: do

data: pake no pamboloendi piteleme da haena: alememe leekeme.

¹⁸ Wanda:hali wopuma: Yesuna: waleeke pimanu op-uaata: penkili pimiki handaata: mo yeni peao haemeke you haliwekima: make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: make Yesu pa:ta: paala:ma: homolo hata: ipiki lu alu palo pimiki pota: weimikime. ¹⁹ Kutupa nate pambolo haena: Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe teke da mina:pa:lao pemekeme.

Nose ti homeeke ekina: Yesuma: leeke ekina: hone tulaeme-keeki

(Ma:tiu 21:20-22)

²⁰ Da ka:la:peketa: pota:na: yopulu hata: hande nose ti handemekepate katake teke tonka:na: paeyao hapua hayekeeki handemekeme. ²¹ Pidama: hone wia ipiki pa:ta: alota: Tekehalio. Handa:e. Nakana:ma: pima: kone hoeya-eye nose ti koto hapua hala: handa:e leeketa: ²² Yesuma: iki pa:ta: alota: Koda: pa:ta: hone tulao hapa:peke. ²³ Iki pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: oli pote pa:ta: alota: Naka: kone tiao mo dawala pa:ta: pua lopa:peke lea:ka:na:ta: ipika: puki pa:ta: hone ti na yokeke pa ipika: dupilieke leeke pi manuta: ota: pilieke laa homeke hone witolo hata: lea:ka:na:ta: mo hali pa:ta: ota: pina: lelieke leekeme. ²⁴ Koto ekina: iki pa:ta: alome. Ala:ta: ma:nda:na: yeni pitolo hata: honke lemeka:na:ta: kota: Amba: mea wia halome hone wia hata: milimikie leekeme. ²⁵ Kutupa make Koda: pa:ta: tiao hata: yeni pimika:na:ta: ma:nda:ma: iki pa:ta: hoke hau pa:la:eki pa:ta: hone pa upaleke hata: pimika:na:ta: kota: ipika: hoke hau tombuao pa paeyaapa:peke leekeme. Ika: hepeni nane hala: Apa:ma: ika: hoke hau paeyaena:yeke ma:nda:ma: iki pa:ta: hoke hau pa:la:eki paeyaapa:peke leekeme. ²⁶ [Ikana:ma:

ma:nda:ma: pa:la:eki na paeyaemeka:na:ta: ika: hepeni nane hala: Apa:ma: ika:eki make na paeyaalieke leekeme.]

Epima: neke biki halo pia:pe lemekeeki

(Ma:tiu 21:23-27, Luku 20:1-8)

²⁷ Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe Diutuseleme da nane paa puaata: tembolo da tukiki pa:ta: pulu haena: mo yeni peao haemeke you haliwekima: make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: make tondiki haliwekima: make paeyaoma: ipiki pa:ta: pua alota: ²⁸ Hande pu haleeki manuta: ekipa pipe o epima: neke wele peaya:pe lemekeme.

²⁹ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ima: iki pa:ta: lota: pitolo pi ma:nda: opua la kimika:na:ta: kota: Ima: pu halo hau manuta: I wele peao hala: halina: biki la kulueke.

³⁰ Dionima: bapitaisi peao haya: hauta: hepeni nane ekipe o kenke wanda:halina: ekipe leekeme.

³¹ Koto pi opuaata: mo haliwekima: ika: ika: kone pi lemekeme dupa. Hepeni nane ekie loma:ka:na:ta: niki pa:ta: Kota: Dionima: lo haya: pi manuta: ekipeke na miniki haemepe lelieke laa ³² Kenke wanda:halina: ekie loluma:pe lemekepate wanda:hali paeyaoma: Dionita: Koda: ipika: pi la: mea halo haya: halie lo halemeke handaa mo wanda:hali pa:ta: paala:ma: homemekeme. ³³ Koto ekina: mo haliwekima: Yesu pa:ta: alota: Niki na handoloma:me lemekeme. Kutupa Yesuma: iki pa:ta: alota: Ima: make yaka pu halo haumanu I wele peao hala: halina: bikita: iki na la kulueke leekeme.

12

Hoke haliwekima: e handeteke haemekeeki

(Ma:tiu 21:33-46, Luku 20:9-19)

¹ Koto laa Yesuma: onkoluma: laa iki pa:ta: alota: Hali ma:nda:ma: waini e pokaata: pape pea mo waini kiliki-manu dikili pulu pieke alena: kenke awaata: ti hokulu mea a:meiyao noka:pa oli manda hata: e handeteke haena: da a:eyekeme. Dupa pea ipika: e pokaaseme haliweki mea haena: laata: kenke ma:nda: nane peekeme. ² Bapina: mo e teke halima: ipika: e pokaasa: hali ma:nda: hande e pokao haemeke haliweki pa:ta: kilikimanu mandaneeki meaena:yeke tapaeyekeme. ³ Koto haliwekima: mo e pokaasa: hali meaata: yombua bao kiki hameke tapae-mekeme. ⁴ Kutupa e teke halima: e pokaasa: hali ma:nda: tapaeyekepate mo haliwekima: koto somena: amboke yombua baota: hoke tupa: yaala: tieke homaemekeme. ⁵ E teke halima: paa ma:nda: tapaeyekepate ota: limikime. Koto haliwekima: mandaneeki wopu pa:ta: make kutu pimikime. Mandane ekimanu yombua baota: mandane ekimanu ota: limikime.

⁶ Mo e teke hali yaapota: homeketa: pa hayekeme. Ipika: puki piki weki homeke pa hayekeme. Paeyaaso hata: mo haliweki pa:ta: ipika: eiyeye tapaaso hata: alota: Yaka wekina: pi opua homu pea halimikie leekeme. ⁷ Koto leekepate mo e pokao haemeke haliwekima: ika: ika: kone alota: Dota: e teke halina: anke teke mulu pa:la: halina: alema: Lumana: bape lemekeme. Kutupa ipika: mulu pa:la: ekita: nikana:ma: mumana:e lemekeme. ⁸ Kutupa mo hande halina: eiyeye mea ota: liaata: ipika: loke mo e tikene nane mea baemekeme leekeme.

⁹ Yesuma: alota: Mo e teke halima: eki pilia:pe laa Ipikana:ma: a:paata: mo e pokao haemeke haliweki ota: lia paeyaota: mandane haliwekima:ta: ipika: e pokao haena: lelieke laata: ¹⁰ Kota: mo Baibolo bukana: wape pea ula: pi do ekita: na yata:pelemepe.

Mo da a:eyo haemeke haliwekima: baemeke toopita: da

keneme nane ota: teke toopi ula:me.

¹¹ Kutu pia: ekita: Tekehalima: pia:me. Kutupa nikana:ma:
handaata: penkili poloma:me
laa wape pa:la:me leekeme.

¹² Mo hande yeni peao haemeke teke haliwekima:
make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima:
make tondiki haliwekima: make paeyaoma: do onkoluma:
pita: niki pa:ta: lea:me hone witolo hata: Yesu minina:
loluekema: taapemekepate wanda:hali pa:ta: paala:ma:
homemeke handaata: Yesu mina:pa:lao pemekeme.

Sisana: dakisi mani

(Ma:tiu 22:15-22, Luku 20:20-26)

¹³ Pate ikana:ma: mandane Pa:tisi haliweki make Hetodina:
hoki nane telimiki haliweki make Yesuna: pi ta molo pena:
Yesu pa:ta: tapaemekeme. ¹⁴ Ikana:ma: ipiki pa:ta:
a:pa alota: Wala:la: Halio. Nakana:ma: ota: pimanu lo hale halie.
Nikana:ma: opoloma:me lemekeme. Nakana:ma:
wanda:hali pa:ta: hone ma:nda: ma:nda: na u haleme.
Nakana:ma: wanda:hali paeyao pa:ta: mandake hau piki
wanda:halie laaka:na: Koda:na: ota: hau pita:la: pi homeke
walo haleme la alota: Mo Kapomani tieke Sisa pa:ta:
dakisi mani hala:la: ekita: a:pa:la:pe o hoela:pe. Mani
halomonope o na halomonope laa lemekeme.

¹⁵ Koto lemeketa: Yesuma: ika: kekeke haemekeeki handolo
hata: alota: Ikana:ma: ya anke ekipeke yola:lemepe leekeme.
Toopi poeke homeke handono mea ipupe leekeme. ¹⁶ Homeke
mea a:pa haena: Yesuma: iki pa:ta: alota: Koto suā suā ula:
ekita: epina: leke popelekepe leekeme. Ikana:ma: ipika: pi
hombo peaaso alota: Sisana: ekie lemekeme. ¹⁷ Yesuma: iki
pa:ta: alota: Sisana: ale manuta: Sisa pa:ta: pa mea hala:pa:
peke. Kutupa Koda:na: ale manuta: kota: Koda: pa:ta: pa
hala:pa:peke leekeme. Mo haliwekima: koto pi opuaata:
penkili pimikime.

*Homaa paa tiaalo pa:la: pi
(Ma:tiu 22:23-33, Luku 20:27-40)*

¹⁸ Mandane Sa:dusi haliweki Yesu pa:ta: epemekeme. Koto tapakema: ota: homemeke wanda:hali paa na tiaalieke lo haemeke haliwekie. Ikana:ma: Yesu pa:ta: a:pa lota: pitolo alota: ¹⁹ Wala:la: Halio. Mosesima: niki pa:ta: dupa wape piekeme. Hali ma:nda:ma: ipika: mupeke hameketa: wanda: pa haena: weki wandiki na mendiki homea:ka:na:ta: kota: koto wetepe nane halima: wanda: kosa:piki meaata: ipika: homeeke hamekena: weki wandikimanu mendiao haena: lena: lapa:peke wape piekeme leekeme. ²⁰ Kutupata: hameketiti watake hata: haemekeme. Mupeke wekima: wanda: meaata: weki wandiki na mendiki homeekeme. ²¹ Kutupa hoki nane wekima: mo wanda: meaata: weki wandiki na mendiki homeekeme. Kutupa koto hoki nane weki ma:nda:ma: kutu piekeme. ²² Watake hata: hamala: hamala: paeyaoma: koto tupa: miekepate mo wanda: pa haena: weki wandiki na mendiki pa haena: homeke homeke lo homemekeme. Kutupa homo paeyaeyeke naneta: mo hande wanda: make homeekeme. ²³ Kutupa wanda:hali paa tialimi natena:ta: ota: epina: wanda: haliepe. Pa ekipeke mo watake hata: haliwekima:ta: mo wanda: homeke kone mimikime lemekeme.

²⁴ Yesuma: iki pa:ta: alota: Ikana:ma: pi lo hoeyaasememe. Pa ekipeke mo Baibolo bukana: wape pea ula: ekimanu na handelememe. Kutupa Koda:na: wele pu hala: ekimanu make na handelememe. ²⁵ Amba: homemeke wanda:halima: paa tiaemeka:na:ta: wanda: na miki hali na peke oli hepeni nane enisolo tapake haleme tupa: pa hao halimikie leekeme.

²⁶ Kutupa Yesuma: pi ma:nda: alota: Mo hande homeemeke wanda:hali paa tiaalo pelemeeke pa:ta: alome dupa. Mosesima: wape pieke bukana: mo hande pa hayeke ti

sikina: kone ti to hayekeeki na yata:pemepe. Do mana:ta: Koda:ma: Mosesi pa:ta: leekeme dupa. Ita: Eipoloha:ma:na: Koda: make Aisa:kena: Koda: make Dieikopena: Koda: make halome leekeme. ²⁷ Kutupa Yesuma: alota: Do lea: ekina: kota: Koda:ta: homolo peleme wanda:halina: Koda: dia:me. Deto halo peleme wanda:halina: Koda:e laa la:la:pate ikana:ma: hone u hoeyaasememe leekeme.

Titina: pi ula:eki

(Ma:tiu 22:34-40, Luku 10:25-28)

²⁸ Kutupa mo wape pea wala:tiki pu hayeke hali homekema: a:paata: ika: pi pi lemekeeki opitolo hata: Yesuma: ika: pi epeke tupa: hombo peaaso leekeeki opuaata: Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Mo hande pi ula:eki manuta: titina: ekita: handoekipe leekeme.

²⁹ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Titina:eki doe. Isulai wanda:halio. Opuape la:la:me. Tekehali Koda:ta: nika: Tekehali homeke hala:me. ³⁰ Kutupa mo Tekehali naka: Koda: pa:ta: naka: puki paeyaoma: make naka: temoko paeyaoma: make naka: hone witeleeki paeyaoma: make naka: honkopu haseeki paeyaoma: make pukima: homo hapa:pekee la:la:me. ³¹ Wetepena:eki doe. Neke pa:ta: naka: kone a:ta:ma: homele tupa: da wanda:hali pa:ta: make a:ta:ma: homo hapa:pekee la:la:me laa koto hande pi ula:eki yaapota: ota: titina:ekie. Mandaneeki manuta: wetepena:e leekeme.

³² Kutupa mo wape pea wala:tiki pu hayeke halima: Yesu pa:ta: alota: Wala:la: Halio. Ota: aleme. Koda: homeke hala: ekita: ota: leme. Ma:nda: dia:me ipiki homekee. ³³ Kutupa Koda: pa:ta: puki paeyaoma: make hone wita:la:eki paeyaoma: make honkopu hasa:eki paeyaoma: make a:ta:ma: homa:pa:peke. Kutupa nikana:ma: niki pa:ta: niki kone a:ta:ma: homoloma: tupa: da wanda:hali pa:ta: kone a:ta:ma: homa:la: ekita: ota: titina:ekie leekeme. Koda:

pa:ta: yanka hala:la: ekimanu paeyao make liaa hala:la: ekimanu make koto ekita: wetepena:ekie leekeme.

³⁴ Kutupa Yesuma: mo halina: hone wopu wia epeke tupa: leekeeki opuaata: ipiki pa:ta: alota: Nakana:ma: Koda:na: Kilu Tombuaao Hala:eki teke pa:ta: haleme leekeme. Koto lea:eki hoki naneta: wanda:halima: paala: pieke handaa ma:nda:ma: lota: paa na piekeme.

Ketisona: tapake apa:ta: epipe

(Ma:tiu 22:41-46 Luku 20:41-44)

³⁵ Yesuma: mo tembolo da tukiki pa:ta: hata: pi walolo hata: alota: Wape pea wala:tiki pu haleme haliwekima: Ketisota: Deipidina: tapake wekie la:la: ekita: ekipa la:la:pe laa ³⁶ Deipidima: ipika: kone alota: Holi Sipitidima: la halolo haena: alota:

Mo Tekehalima: yaka Tekehali pa:ta: leekeeki dupa.

Naka: a:nda: tunkuliki haliweki naka: anke oto pa:ta: mea pitaanoyeke yaka popeke nane kikina: pita:peke la:la:me.

³⁷ Kota: Deipidima: ipika: kone Ketiso pa:ta: Yaka Tekehalie la:la:me. Koto ekina: ipika: tapake wekita: ekipa haliepe leekeme. Mo wanda:hali wopuna: Yesuna: pi ta:na:ma: homa opimikime.

Yesuma: mo tapake manuna: haumanu lo kelaeyekeeki

(Ma:tiu 23:1-36, Luku 20:45-47)

³⁸ Ipikana:ma: iki pa:ta: pi walolo hata: alota: Mo wape pea wala:tiki pu haleme haliwekina: hau wotu handeteke hapa:peke leekeme. Hokulupiki daumanu pambao pomu hata:ta: makedina: hatiki pita:la: wanda:halima: iki pa:ta: pi la halena: hone u halememe. ³⁹ Kutupa pi hotu haemeke damanu tukiki pa:ta: pituluekema: wanda:halima: iki handena: hone wia epeke sea manuna: pitu halememe. Ne pambaasa: ekina: make epeke haupiki seana: pituluekema: hone u halememe leekeme. ⁴⁰ Kutupa kosa:piki

wanda:wekina: ala:ta: ala:ta: pa meaata: kutu pitolo kone handaena: hau puluekema: yeni pu hokulu peao hale-meme leekeme. Mo haliwekima: ika: hoke yenkita: ota: tieke milimikie leekeme.

*Kosa:piki wanda:ma: Koda: pa:ta: mani haleekeeki
(Luku 21:1-4)*

⁴¹ Yesuma:ta: mani pambo haemeke bokosi teke pa:ta: ti lao pita: wanda:halima: koto pa:ta: a:pa mani lopaeme-keeki handeekeme. Hamoko wanda:hali wopuma: mani wopu mea a:pa lopaemekeme. ⁴² Wetepena: natehali kosa:piki wanda: sikima: a:paata: manisiki yaapo 2 toema: handeekie mea a:pa lopaeyekeme. ⁴³ Kutupa Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: epena: wi la: mepi pea iki pa:ta: alota: iki pa:ta: ota: pi alome. Do natehali kosa:piki wanda: sikima: mea a:pa lopaeya: eki sikita: tiekee. Mo mea a:pa lopaaseme wanda:hali paeyaona: ekita: hosiki alesikie. ⁴⁴ Wanda:hali paeyaoma: ika: mani tieke putupu mea putupiliki wimiki ekimanu mea lopaememe. Kutu pimikipate do wanda:ma: ipika: natehali hata: ipika: wia: hayeekie paeyao mea lopaeya:me leekeme. Ipika: ne hamba:pekeeki kone mea lopaeya:me leekeme.

13

*Yesuma: mo pulu pa:la: ekimanu la haleekeeki
(Matiu 24:1-14, Luku 21:5-19)*

¹ Yesuma: mo tembolo da mina:pa:lao hama: nane opolu baaso haena: ipika: disaipolo hali homekema: ipiki pa:ta: alota: Wala:la: Halio. Handa:e. Do toopimanu tieke tiekee leekeme. Do da tiekemanu make seliapo seliapoe leekeme. ² Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Do da tiekemanu handelepe. Toopi manda ma:nda: na tapa: pelia hata: paeyao ota: lopilieke leekeme.

³ Yesuta: oli Olipi ti polu peiyene pa:ta: mo tembolo da handa:moneao pitina: Pida Dia:mesi Dioni A:ndutu make ika: honumake sikima: Yesu pa:ta: lota: pea alota: ⁴ La kie lemekeme. Hande le ekita: handima: ipiliepe laa lota: pimikime. Kutupa ipuluekema: haena: eki hau pulu pa:la:eki handuluma:pe laa lota: pimikime.

⁵ Yesuma: iki pa:ta: la halolo hata: alota: Wotu handeteke hapa:peke. Hali ma:nda:ma: iki hatuku pu hoeyaama:na: handeteke hapa:peke. ⁶ Haliweki wopuma: yaka biki alo hata: alota: Ita: Ketisoe lelimikie. Kutupa wanda:hali wopu hatuku pu hoeyaalmikie leekeme. ⁷ Teke pa:ta: make papate make a:nda: pitelememe pi opimika:na:ta: paala:ma: na homa:pa:peke. Kutu pulu pelemepate paelo pa:la: nateta: ai dia:me leekeme. ⁸ Koto ekina: kenke homeke wanda:halima: tiaota: kenke ma:nda: wanda:hali pa:ta: a:nda: pilimikie. Na:sinolo Kapomani homekena: wanda:halima: tiaota: Na:sinolo Kapomani ma:nda: pa:ta: a:nda: pilimikie leekeme. Yu kenke ta:ta: ta:ta: pa:ta:manu yu momeni wotu pilimikie. Kutupa da ma:nda: nane da ma:nda: nane halo peleme wanda:hali pa:ta: tea: ki ipilieke leekeme. Kutupulu pelemeeki manuta: tandama: homolo peleme ekita: kini pu milimikie leekeme.

⁹ Koto ekina:ta: ika: kone wotu handeteke hapa:peke. Pa ekipeke wanda:halima: iki mo pi yokaalu pulu pa:la: haliweki pa:ta: mea hatuku pelimikie. Pi hotu hala: damanu tukiki pa:ta: iki yombu mea baalimikie. Kutupa yaka bikina: kapomani you halimanu pa:ta: make Kini haliweki pa:ta: make hata: ika: pu halemekeeki la halimikie leekeme.

¹⁰ Kutu puluekema: haena: titina: amba:la mandane wanda:halima: mo hande Pi Seliapo kenke ma:nda: kenke ma:nda: wanda:hali paeyao pa:ta: walimikie leekeme.

¹¹ Kutupa pi yokaalu puluekema: iki mea hatuku pe-meka:na:ta: kota: ika: lolo peleme pi amba:la hone bao hapa:peke. Koto pita:ta: Koda:ma: la kia:ka:na:ta: kotoeki lapa:peke leekeme. Ika: kone pi na lelimikie. Holi Sipitidima: lawaalieke. ¹² Kutupa hameke ma:nda:ma: ipika: kamesiki ota: homena: lelieke. Atekema: make ipika: weki kone ota: homena: laata: weki wandiki tonuma: make tiaota: ika: ateke inkiki yaapo ota: homena: lelimikie leekeme. ¹³ Yaka biki menelemeke handaa wanda:hali paeyaoma: iki ota: kiaalimikie. Kutu pilimipate hali epima: kima: na homeke paelo pa:la: tombona: opolo puaata: deto hala:eki milieke leekeme.

Hoeyaapeke ya:la: ale ipilieke

(Mat:tiu 24:15-28 Luku 21:20-24)

¹⁴ Hoeyaapeke ya:la: aleta: mo hoke ale wia:peke na ya:la: alena: mea wia haena: handemeka:na:ta: Do pi yata:pa:la: halima: hone wina:e mo Diudia nane halo peleme wanda:halita: mo potemanu pa:ta: pindipa pena:e leekeme. ¹⁵ Da holuna: halia: halima: hola:pa:niao ala:ta: ala:ta: mea poluekema: da tukiki pa:ta: na honda: pam-bena:e. ¹⁶ Ena: halia: halima: ipika: dau mea poluekema: hoki na lekelena:e leekeme.

¹⁷ Weki pitiki wanda:weki make andu halimi wanda:weki make koto nate manuna:ta: a:ta:e laata: ¹⁸ koto dina:ta: mo kosa: kina:ta: na epena:yeke yeni pea:pa:peke leekeme. Koto nate manuna:ta: ka:nda:ma: homa:la:eki hone matekeeki ipilieke leekeme. ¹⁹ Ka:nda:ma: homa:la:eki koto tupa: amba: na epeekeme. Koda:ma: ala:ta: ala:ta: wepia haena: la:la: dina: kini pa pua ame do make dia:me. Wetepena: make ka:nda:ma: homa:la:eki koto tupa: na ipilieke leekeme. ²⁰ Koto natena: wanda:hali paeyao homolo pelemepate Koda:ma: koto natemanu tunkulina: la:la:me. Pa ekipekepe. Ipika: talopu ma:la:

wanda:hali pa:ta: hone wiaata: koto natemanu tunkulina: la:la:me.

²¹ Koto natena:ta: ma:nda:ma: iki pa:ta: alota: Handa:pe. Ketiso do ane hala:me o Handa:pe. Ketiso mo nane hala:me lea:ka:na:ta: na opua:pa:peke. ²² Yayapiki Ketiso haliweki make yayapiki potopede haliweki make a:paata: iki penkilipulu peleme alemanu make wele pita:la: eki-manu make walaata: mo hande Koda:na: talopu ma:la: wanda:hali kone kutu pea:peke ya:ka:na:ta: hatuku pu hoeyaaluekema: walimikie. ²³ Kutu pilimipate wotu handeteke hapa:peke. Epolo pa:la: haumanu paeyao amba: titina: iki pa:ta: la kua:me leekeme.

Wetepena: Wanda:halina: Eiyeke ipilieke

(Ma:tiu 24:29-31, Luku 21:25-28)

²⁴ Koto nate manuna: mo hande ka:nda:ma: homolo pelemeeki hone matekeeki paeya:ka:na:ta: wetepena: oli nate make timba: lo pambaata: oli sumba: make ipika: paa na pilieke. ²⁵ Oli hambulanka:manu make ya nane hao honda: pa pa pu lopa:tiki pilieke. Kutupa oli ya nane wele peaasa: ekimanu la:ma:la:ma: pupa wilimikie. ²⁶ Koto natena:ta: Wanda:halina: Eiyeketa: koa tukiki pa:ta: hata: wele wotu pitolo hata: make paa tieke pitolo hata: make epolo pa:la:eki handilimikie leekeme. ²⁷ Ipikana:ma: mo enisolomanu tapa tapa peaata: Koda:ma: talopu ma:la: wanda:halita: nate opa:la: nane make nate pamba:la: nane make oni nane make oli nane make paeyao pa:ta: mea mombelaalieke leekeme.

Handeteke hapa:peke laa onkoluma: leekeeki

(Ma:tiu 24:32-35, Luku 21:29-33)

²⁸ Nose tima: pu hala:eki hone wia:pa:peke. Ipika: paleke ada: pea katake tindiki lia kelepea:ka:na:ta: bapi ipuluekema: pita:la:me hone u halememe leekeme. ²⁹ Kutupa make hande loa: alemanu ipula:eki

handemeka:na:ta: kota: tekepa:ta: ya:la:me laa pota: kake pa:ta: hande nate kone a:pa hala:me hone wia:pa:peke leekeme. ³⁰ Iki pa:ta: ota: pi alome. Do haleme wanda:halita: paeyao na homeke halimi pita: Ima: loa: alemanu paeyao amba: ipilieke leekeme. ³¹ Oli ya do kenke yaapota: paelo pa:la:pate yaka pi lo haloeki manuta: na paelieke leekeme.

*Epolo pa:la: nateta: ma:nda:ma: na handa:la:me laa leekeeki
(Ma:tiu 24:36-44)*

³² Kutu piliepa:te hande loa: nate epolo pa:la: ekita: ma:nda:ma: na handa:la:me. Nate handopa:ta: haena: epolo pa:la:eki make ma:nda:ma: na handa:la:me. Oli hepeni nane haleme enisolo tapakema: make Eiyekema: make na handelema:pate Atekema: homeke handa:la:me leekeme. ³³ Ikita: u na peliki yu wia hapa:peke. Mo epolo pa:la: dita: iki mateleme. ³⁴ Do tupa:e leekeme. Hali ma:nda:ma: kimisu pea:ka:na:ta: da mina:pa:lao ipika: e pokaaseme haliwekima: handeteke haena: laa ika: kaukata walaa tapa tapa pea kutupa pota: kake handeteke hala: halima: wopu handeteke haena: lelieke leekeme. ³⁵ Koto ekina: handeteke hapa:peke. Hande da teke halina: epolo pa:la: dita: iki mata:la:me. Timba: timba: alo haena:pe o buta: hokina:pe o koka:la: e alo haena:pe o da ka:la:paaso nanepe. ³⁶ Ikita: u peliolo hamina: ipikita: kutaa kone a:paama:na: loa:me. ³⁷ Kutupa Ima: iki pa:ta: alo ekita: wanda:hali paeyao pa:ta: alome. Handeteke hapa:peke leekeme.

14

*Yesu luekema: pota: weimikieki
(Ma:tiu 26:1-5, Luku 22:1-2, Dioni 11:45-53)*

¹ Diu wanda:halima: Lombe: Pupa Yapeeke nate make Na Pombei Yaake Palaowa Nala: di make hone uluekema:

ne pambaaluekema: nate yaapo titina: amba:la: wiekeme. Kutupa mo yeni peao haemeke you haliwekima: make wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: make Yesu a:mbao mina lu pimiki pota: weimikime. ² Ikana:ma: alota: Ne pambaaso haena:ta: dia:me. Wanda:halima: niki pa:ta: mineke pankaapa:na: lemekeme. Kutupa pota: ma:nda: weimikime.

*Wanda: homekema: Yesuna: youna: senisi ikali holaeyekeeki
(Ma:tiu 26:6-13, Dioni 12:1-8)*

³ Yesuta: Bedani da puaata: kindi yeni hayeke hali Saimonona: da pa:ta: ne nalo pitina: wanda: ma:nda:ma: a:la:ba:seta: toopi kanake homeke mea epeekeme. Mo kanake pa:ta: senisi totopo pikieki seliapo pambeekeme. Koto senisina: bikita: Nadae. Yenki tieke alee. Kutupa mo wanda:ma: kanake yamba:la: liaata: hande senisita: Yesuna: youna: holaeyekeme. ⁴ Kutu piekepate mandane wanda:halima: ika: ika: kone mineke pankolo hata: alota: Koto senisita: ekipeke pa hameke hoeyaasa:pe. ⁵ Do senisi ma:nda:ma: hambea:ka:na: yoluta: 300 kina mea:peke yolo pia:me. Kutupa mo manita: natehali wanda:hali pa:ta: hala:peke yolo pia:me lemekeme. Kutupa mo wanda: pa:ta: hoke hone witolo hata: tandapiki pi lemekeme.

⁶ Koto lemekepate Yesuma: alota: Koto wanda: pa:ta: pi na leke mina:pa:lape. Pa ekipeke ipiki ka:nda:ma: homaasemepe. Ipikana:ma: I pa:ta: epeke hau pia:me. ⁷ Natehali wanda:halita: nate paeyao iki ame_{le} hao halimikie. Kutupa ika: hone pa:la: natena: epeke haumanu iki pa:ta: pea:peke ya:la:pate Ita: iki ame_{le} hoto paeyao na hao halueke. ⁸ Do wanda:ma: ipika: pia:peke ya:la:eki pia:me. Yaka loke ai na hoitelemepate ipikana:ma: senisi amba:la: holaeya:me leekeme. ⁹ Kutupa iki pa:ta: ota: pi alome. Kenke paeyao pa:ta: Pi Seliapo wala:tiki pimika:na:ta: do

wanda:ma: I pa:ta: pia: ekita: ipiki pa:ta: hone wina:yeke wala:tiki pilimikie leekeme.

*Diudasima: Yesu lina:yeke a:nda: lomba wiekeeki
(Ma:tiu 26:14-16, Luku 22:3-6)*

¹⁰ Kutupa Isekatioti hali Diudasima: mo hande 12 haliweki hayeke halima: kone Yesu lina:yeke a:nda: lombuluekema: mo yeni peao haemeke you haliweki pa:ta: peekeme. ¹¹ Kutupa mo haliwekima: ipika: pi opuaata: ta:na:ma: homemekeme. Ipiki pa:ta: mani haluekema: pi la: wimikime. Kutupa yeni peao haemeke teke haliwekima: Yesu minina:yeke Diudasima: pota: weiyekeme.

*Yesu ameḷe mandake pa:ta: ne nemekeeki
(Ma:tiu 26:17-25, Luku 22:7-14,21-23, Dioni 13:21-30)*

¹² Na Pombei Yaake Palaowa Ne pambaeya: pita: titina: natena: Lombei Pupa Yapeeke natena: sipisipi ikiki lu haemeke pita: kone Yesuna: disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Lombei Pupa Yapeeke nate hone uelena:yeke ne pambaaluma:eki noelena:yeke hando pa:ta: pua da wamo peamonope lemekeme. ¹³ Kutupa Yesuma: ipika: disaipolo hali yaapo tapaaso hata: ipiliki pa:ta: alota: Mo daoni nane puaata: hali ma:nda:ma: ikali kanake homeke tia ipulu hata: ipiliki manda:hande pilieke. Kutupa mo hali teli mea pua:pa:peke. ¹⁴ Ipikana:ma: da ma:nda: pa:ta: honda: pamba pea:ka:na:ta: ipilikana:ma: koto da teke hali pa:ta: dupa lapa:peke. Wala:la: Halima: alota: Yaka disaipolo haliweki I ameḷe Lombei Pupa Yapeeke natena: ne nolo poloma: da panda: hando pa:ta:pe lapa:peke leekeme. ¹⁵ Kutupa ipikana:ma: manda nane wamo pea ula: da panda: tieke walieke leekeme.

¹⁶ Mo disaipolo hali yaapoma: daoni nane puaata: Yesuna: leeke pita: ota: yaeyekeme. Kutupa mo hande

Lombei Pupa Yapeeke natena: ne hone uluekema: ika: ne wamo pipikime.

¹⁷ Timba: alo haena: Yesu mandane 12 haliweki ameḽe koto pa:ta: opolo pemekeme. ¹⁸ Kutupa ne nalo pitina: Yesuma: alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. I minina:yeke I ameḽe do ne nala: hali homekema: kone a:nda: lomba:lieke leekeme. ¹⁹ Koto leeke handaa ikana:ma: ka:nda:ma: homolo hata: ma:nda: ma:nda:ma: ipiki pa:ta: Ima:pe la:tiki pimikime. ²⁰ Yesuma: iki pa:ta: alota: Iki 12 haliweki tukiki pa:ta: homeke halima: pilieke. Ima:ta: palaowa tenke laaso metekina: kone ipikana:ma: make palaowa tenke laasa:me leekeme. ²¹ Wanda:halina: Eiyeke pa:ta: mo Baibolo bukana: wape pa:la: tupa: homena: a:ndu halimipate pa Wanda:halina: Eiyeke minina:yeke a:nda: lomba:la: hali pa:ta:ta: A:ta:e. Na mendia:ka:na: yoluta: epolo pia:me leekeme.

*Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: ne ikali haleekeeki
(Matiu 26:26-30, Luku 22:14-20, 1 Kotindi 11:23-25)*

²² Ne nalo pitina: Yesuma: palaowa mea Koda: pa:ta: keiyae laa pindi pindi pea iki pa:ta: hala alota: Mipe. Dota: ya loke mindikie leekeme. ²³ Kutupa kapo mea keiyae laaka:na: iki pa:ta: hale hale piekeme. Iki paeyaoma: mo kaponana: nemekeme. ²⁴ Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Pi la: uluekema: yaka we doe. Wanda:hali paeyao epeaaluekema: yaka we lopielieke laa ²⁵ Iki pa:ta: ota: pi alome. Do naloma: waini ikali Ita: paata: na neke hao wetepena: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki pa:ta: hata: panakeeki nolueke leekeme.

²⁶ Ikana:ma: emeli ma:nda: laata: mo Olipi Pote pa:ta: pemekeme.

*Pida pa:ta: Yaka biki hoeyaalipikie la haleekeeki
(Matiu 26:31-35, Luku 22:31-34, Dioni 13:36-38)*

²⁷ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: alota: Iki paeyaoma: I mina:pa:lalimikie. Mo Baibolo bukana: wape pa:la: ekita: dupae. Sipisipi handeteke hao hala: hali lueke. Kutupa mo sipisipi titi mandane mandane pindipa pomu keaalimikie wape pa:la:me leekeme. ²⁸ Kutu pilimipate I paa mea tiaeya:ka:na:ta: I amba:la Ka:lili nane polueke. Ikita: wete-pena: a:pa:peke leekeme. ²⁹ Koto leeke Pidama: ipiki pa:ta: alota: Wanda:hali paeyaoma: neke mina:pa:laemeka:na:ta: Ima:ta: neke na mina:pa:lalueke leekeme. ³⁰ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Neke pa:ta: ota: pi alome. Ame timba kone koka:la:ma: hoto yaapo peao e ai na leke haena: nakana:ma: hoto tepo yaka biki amba:la hoeyaalipikie leekeme. ³¹ Koto leekepate Pidama: pi taka:lakema: alota: Diki mandakena: homopono lea:ka:na: kone naka: biki na hoeyaalueke leekeme. Kutupa mo haliweki paeyaoma: make koto tupa: lemekeme.

*Yesuma: Kesema:ni e pa:ta: Koda: pa:ta: yeni piekeeki
(Mat:tiu 26:36-46, Luku 22:39-46)*

³² Yesu make mo haliweki ame_{le} Kesema:ni e nane pemekeme. Kutupa ipikana:ma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Ima: Koda: pa:ta: yeni pulu pono ikita: do pa:ta: pita:pe leekeme. ³³ Kutupa Yesuma: Pida Dia:mesi Dioni ameda hatuku puaata: koto kone ipika: pukima: ka:nda: wopu miekeme. ³⁴ Ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Ita: yaka pukima: ka:nda:ma: wopu homolome. Homeke nono pea halome. Ikita: do pa:ta: yu wia hata: handeteke hapa:peke leekeme. ³⁵ Kutupa hosiki mopate leke puaata: kenkena: peliniao yeni piekeme. Ipika: yeni pieke ekita: dupa piekeme. Ana: pia:ka:na:ta: do ka:nda: pa:la:eki ipula:eki mone yaae laa yeni piekeme. ³⁶ Ipikana:ma: alota: Ya apa:o. Hau paeyao nakana:ma: pea:peke ya:la:me. Do I pa:ta: ipula: kapo I pa:ta: na epena: lapeke. Kutu pea:peke

ya:la:pate yaka hone pa:la:eki dia:me. Naka: hone pa:la:eki homekee leekeme.

³⁷ Kutupa Yesuma: paa la:ka:la a:paata: mo haliweki u peliekeeki handaata: ipikana:ma: Pida pa:ta: alota: Sai-monoo. Polu pili leekeme. Hosiki handeteke hapeke na ya:la:pe. ³⁸ Handeteke hata: yeni pu hapa:peke. La handa:la:eki a:paama:na: loa:me. Pukima: hone pa:la:pate lokema: soka:la:ma: homa adaada: pea wita:la:me leekeme.

³⁹ Kutupa paa pua yeni pitolo hata: mo hande pimanu kone paa leekeme. ⁴⁰ Paa a:pa handeekepate ikita: pelimikieki handeekeme. Ika: leke pa:ta: u pamba wimiki handaa pimikime. Kutupa ikana:ma: Yesu pa:ta: hombo peaaluekema: pi ma:nda: hone na wimikime.

⁴¹ Yesuma: hoto tepo peao a:pa iki pa:ta: alota: Ikita: pa peliake u pita: hoto pita: pimi. Ana:e. Mo handa:e. A:nda: lomba:la: halima: Wanda:halina: Eiyeye Ita: hoke hau pu haleme haliwekima: minina: a:nda: lomba:la:me. ⁴² Pomana: tiaape. I minina: a:nda: lomba:la: hali koto ipula: handa:e leekeme.

*Haliwekima: Yesu minimikieki
(Ma:tiu 26:47-56, Luku 22:47-53, Dioni 18:3-12)*

⁴³ Koto pi alo haena: kone Diudasita: mo hande 12 haliweki ameḷe hayeke hali kone epeekeme. Kutupa Diudasi ameḷe haliweki wopuma: kepete tieke make dolo make miniki epemekeme. Mo yeni peao haemeke you haliwekima: make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: make mo tondiki haliwekima: make tapaeyeke handaa epemekeme. ⁴⁴ Yesu minina: a:nda: lombeeke halima: mo haliweki pa:ta: patehau amba: waleekeeki dupa. Ima: nunu pulua: halita: ipikie. Koto hali da:ka:pa: miniki hao hatuku mea pupe leekeme.

⁴⁵ Kutupa Diudasima: a:paata: kutaa kone Yesu pa:ta: pua ipiki pa:ta: alota: Tekehalio laa ipikana:ma: Yesu

nunu piekeme. ⁴⁶ Mo haliwekima: nunu piekeeki handaata: Yesu meaata: da:ka:pa: miniki haemekeme. ⁴⁷ Kutu pimikipate koto pa:ta: hayeke hali homekema: ipika: kepete poneke hokulu yola: mea mo yeni peao haemeke haliwekina: you halina: e pa pokao hayeke hali po-keekepate katake tunkulu poka lopaeyekeme. ⁴⁸ Yesuma: iki pa:ta: alota: Ika: honema:ta: Ita: pake hali patema: kepete tieke dolo make miniki a:pa pimipe. ⁴⁹ Nate wopu Ima:ta: mo tembolo da tukiki pa:ta: iki ameḷe pi walo haowa:pate ikana:ma: I na da:ka:pa: minimime. Kutu pimipate mo Baibolo bukama: la:la:eki yaalieke leekeme. ⁵⁰ Kutupa disaipolo haliweki paeyaoma: Yesu mina:pa:lao pindipa pemekeme.

⁵¹ Wekihali homekema:ta: Yesu teli mea peekeme. Koto wekita: pa dau homeke yameekeme. Kutupa haliwekima: ipiki da:ka:pa: miniki haemekepete ⁵² hande dau leisi minolo haena: loke homeke pindipa peekeme.

Yesuta: mo yeni peao hayeke teke hali pa:ta: hatuku peme-keeki

(Matiu 26:57-68, Luku 22:54-56,63-71, Dioni 18:13-14,19-24)

⁵³ Kutupa Yesu mo yeni peao haemeke you haliwekina: you hali pa:ta: hatuku pemekeme. Mo yeni peao haemeke haliweki make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliweki make mo tondiki haliweki make paeyao momba:la pitimikime. ⁵⁴ Pidama: Yesu mo pate leke teli mea peekeme. Kutupa mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halina: da mandane mandane hao yapena: tukikina: pua pitiekeme. Ipika: loke titipu pina:yeke mo do hande-teke haemeke haliweki ameḷe tina: pitimikime.

⁵⁵ Yeni peao haemeke you haliweki make kaḷeḷeḷe haliweki paeyaoma: make Yesu lu homaaluekema: pota: weimikipate ota: na handa: wimikime. ⁵⁶ Mo la halemeke haliwekima: yayapiki pi la halemeke handaata: pi homeke

na lemeke handaa na handa: wimikime. ⁵⁷ Kutupa mandane haliwekima: tiao la halolo hata: yayapiki pi alota: ⁵⁸ Do halima:ta: mo koto haliwekima: a:emeke tembolo data: Ima: hoeyaalueke lea:eki opuma:me laa Nate tepo paeya:ka:na:ta: haliwekima: na a:elo pa:la:eki Ima: a:elueke lea:eki opuma:me lemekeme. ⁵⁹ Koto lemekepate mo la halemeke haliwekima:ta: pimanu alo hata: homeke pi kone na lemekeme.

⁶⁰ Kutupa yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: tiao mo haliweki tukiki pa:ta: hata: Yesu pa:ta: lota: pea alota: Pi ma:nda: na lelipikipe. Koto haliwekima: neke laaseme ekita: eki hauna:pe leekeme. ⁶¹ Koto leekepate Yesuma: pi na honda: mea leke pa hayekeme.

Kutupa yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: ipiki pa:ta: paa lota: pea alota: Neketa: Ketiso ya:ka:ta:pe leekeme. ⁶² Yesuma: alota: Ie. Kutupa iki paeyaoma: mo hande Wanda:halina: Eiyeketa: mo Wele Pita:la: Teke Halina: popeke nane kikina: pitilieeki handilimikie leekeme. Kutupa ya nane koa tukiki pa:ta: hola:paniao ipilieeki handilimikie leekeme. ⁶³ Do pi opuaata: mo hande yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: ipika: daumanu sinki pea alota: Ekipeke la kita:la: haliweki ma:nda: pa muluma:pe. ⁶⁴ Do Koda: laasa: pimanu opuma:me. Eki hau puluekema: hone witelemepe leekeme. Mo haliweki paeyaoma: alota: Lu homamana: pipe lemekeme.

⁶⁵ Kutupa mandane haliwekima: ipika: lokena: dopi taata: ipika: leke popeleke a:mbao ipiki litolo hata: alota: Neke lia: halina: biki la kie lemekeme. Kutupa mo da handeteke haemeke haliwekima: yombua baemekeme.

*Pidama: Yesuta: I na handolome leekeeki
(Ma:tiu 26:69-75, Luku 22:56-62, Dioni 18:15-18,25-27)*

⁶⁶ Pidata: oni da mandane mandane hao tukikina: pitina: mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halina: e pokao hayeke wandiki ma:nda:ma: a:paata: ⁶⁷ Pidama: ipika: loke titipu pina: pitiekeeki handaa pa wopu handolo alota: Neke make mo Na:sa:tete hali Yesu ameḽe haepeme leekeme. ⁶⁸ Koto leekepate Pidama: alota: ǀ dia:me. ǀ mata:la:me laata: Nakana:ma: le pita: eki epina: lepe. ǀ na handolome leekeme. Kutupa hama nane pua hayekeme. Koto kone koka:la:ma: tiaaso hata: e leekeme.

⁶⁹ Hande e pokao hayeke wandikima: Pida handaata: mo pambo haemeke haliweki pa:ta: paa alota: Koto halita: ipika: tapakee leekeme. ⁷⁰ Koto leekepate Pidama: paa alota: ǀ dia:me leekeme.

Hosiki hao wetepena: mo hande pambo haemeke haliwekima: Pida pa:ta: paa alota: Neketa: ipika: tapake halie. Neketa: Ka:lili hali yeke handaa loma:me lemekeme. ⁷¹ Koto lemekepate Pidama: alota: Koda:ma: ǀ hoeyaena: Koda:ma: opitolo haena: alome laata: Ikana:ma: aleme halita: ǀ na handolome leekeme. ⁷² Kutupa koto kone mo koka:la:ma: hoto yaapo peao tiaaso hata: e leekeme. Kutupa Pidama: Yesuma: amba: ipiki pa:ta: leekeeki hone wiekeme. Mo koka:la:ma: hoto yaapo peao aǀ na leke haena: kone hoto tepo ya biki a:mbao lo hoeyaalipikie leekeeki hone wiekeme. Kutupa Pidama: koto leekeeki hone witolo hata: e wopu leekeme.

15

Yesuta: Pailedi pa:ta: hatuku pemekeeki

(Ma:tiu 27:1-2,11-14, Luku 23:1-5, Dioni 18:28-38)

¹ Da ka:la:paaso siki yeni peao haemeke you haliwekima: make tondiki haliwekima: make wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: make kaḽsete haliweki paeyaoma: make pi hotimikime. Kutupa mo haliwekima: Yesu tonkao

mea Pailedi pa:ta: hatuku pemekeme. ² Pailedima: Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Neketa: Diu wanda:halina: kini hali halepe leekeme. Yesuma: Pailedina: pi hombo peaso alota: Koto aleme leekeme. ³ Kutupa mo yeni peao haemeke you haliwekima: kiki maleke litolo Yesuna: pieke ekimanu pa la: mea tiaemekeme. ⁴ Pailedima: Yesu paa lota: pitolo alota: Pi ma:nda: na lelipikipe. Naka: hau pu hala: ekimanu wopu pa:ta: neke do la: mea tiaaseme handa:e leekeme. ⁵ Koto leekepate Yesuma: pi ma:nda: na leekeme. Koto ekina: Pailedima: penkili piekeme.

Pailedima: Yesu lina: leekeeki

(Matiu 27:15-26, Luku 23:13-25, Dioni 18:39—19:16)

⁶ Lombei Pupa Yapeeke natena: ne pambao haemeke pita: wanda:halina: honke la:tiki pu haemeke tupa: dipula pitieke hali homeke honke lemeketa: da pena: Pailedima: tapatiki pu hayekeme. ⁷ Koto dina:ta: haliweki mandane ekimanu dipula da pa:ta: pitimikime. Koto haliwekima: kapomani pa:ta: a:nda: limiki pita: wanda:hali limikime. Kutupa iki ameḷe hali homeke ipika: bikita: Batabasi pitiekeme. ⁸ Wanda:hali paeyao wopuma: momba:la hata: Pailedi pa:ta: a:pa honke alo hata: alota: Niki pa:ta: peao hale tupa: peae lemekeme. ⁹ Pailedima: iki pa:ta: alota: Ika: honema:ta: mo hande Diu wanda:halina: Kini hali tapawanope leekeme. ¹⁰ Ipika: honema:ta: yeni peao haemeke you haliwekima: Yesu pa:ta: honditi pitolo hata: ipiki pa:ta: mea hatuku epena: lemekeme ekita: Pailedima: hone wieke handaa leekeme.

¹¹ Koto leekepate mo yeni peao haemeke you haliwekima:ta: wanda:halima: Yesu na tapake Batabasi tapawaena: honke lape laa ti lemekeme. ¹² Kutupa Pailedima: iki pa:ta: alota: Diu wanda:halina: Kini halie aleme halita: eki peaanope leekeme. ¹³ Haliweki paeyaoma: pa pi tanda pu alualu pitolo alota: A:ka:tei

wape piki tina: homena:e lemekeme. ¹⁴ Pailedima: iki pa:ta: alota: Ekipekepe. Eki hau pa:la:pe leekepate pi pa daeyao tanda pitolo hata: alota: A:ka:tei wape piki tina: homena:e lemekeme. ¹⁵ Koto ekina: Pailedima: mo wanda:hali paeyaona: hone pa:la:eki puluekema: Batabasi da tapawaeyekeme. Kutupa Yesuta: yombua baena: laata: haliwekima: a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao homaena:yeke haliweki pa:ta: Yesu mea haleekeme.

*Yesu ki ki taemekeeki
(Matiu 27:27-31, Dioni 19:2-3)*

¹⁶ Dolo a:ndeli miniki haemeke haliwekima:ta: mo Kapomani tiekena: da hama tukiki pa:ta: Yesu hatuku pemekeme. Koto da bikita: Pa:totiomo dae. Kutupa mandane dolo a:ndeli miniki haemeke haliweki paeyao epena: wi lemekeme. ¹⁷ Haliwekima: wepiki nono piki dau ma:nda: meaata: Yesuna: lokena: pambaemekeme. Kutupa tekeke hake alemanu meaata: hopa: hopa: liao ipika: youna: pambaemekeme. ¹⁸ Kutupa kikima: salusi pitolo hata: alota: Diu wanda:halina: Kini halio. Hao hapekee lemekeme. ¹⁹ Kutupa doloma: ipika: you yumba:tiki pea ipiki pa:ta: dopi taatiki peaata: tumiki yotu hatiki pea ipiki pa:ta: yayapiki hau pitolo hata: panda: puniatiki pimikime. ²⁰ Yesu makeao moneaota: mo hande dau wepikieki hola: meata: ipika: ota: daumanu yamaemekeme. Kutupa a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao homaaluekema: Yesu hama hatuku pemekeme.

*Yesuta: a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao limikieki
(Matiu 27:32-44, Luku 23:26-43, Dioni 19:17-27)*

²¹ Pota:na: puaata: hali ma:nda: manda:hande pimikime. Mo halita: Saitini da hali Saimonoe. Ipikita: A:lekesa:nda Lupasi yaapo ipilika: ateke hayekeme. Dolo a:ndeli miniki haemeke haliwekima: mo hali meaata: Yesuna: a:ka:tei wape piki ti mea tiawaena: lemekeme.

²² Kutupa ikana:ma: Yesuta: mo Kolokoda alena: hatuku pemekeme. Hali you holikima: handeke alena:e. Koto ekina: Kolokoda lemekeme. ²³ Koto alena: waini ikalita: mo mulamula ale ma:nda: taapuna: apa:tao Yesu pa:ta: halemekepate ipikana:ma: kiao na neekeme. ²⁴ Kutupa ikana:ma: mo a:ka:tei wapepiki tina: Yesu tamendiaota: ipika: daumanu telipuluekema: haliwekima: kase tupa: peaata: tombo wataeyeke halima: ipika: hone pa:la: dau mia:tiki pimikime.

²⁵ Nate wenokona: haena: Yesu mo a:ka:tei wapepiki tina: tamendiaemekeme. ²⁶ Kutupa mo a:ka:tei wapepiki tina: pi dupa wape piekeme. Diu wanda:halina: Kini halie wape piekeme. ²⁷ Pake nepeke hali yaapo make Yesu ameḷe a:ka:tei wapepiki tina: tamendiaemekeme. Ma:nda:ta: Yesuna: popeke nane kikina: ma:nda:ta: ipika: hoe nane kikina: tamendiaemekeme. ²⁸ [Kutu pimiki ekita: mo Baibolo buka pa:ta: wape pa:la: pita: ota: yaeyekeme dupae. Mo pi wieke ekimanu yambelemeke haliweki ameḷe hala: halie hone wimikime wape pa:la:me.]

²⁹ Pota:na: lombei pupa pa pu yapemeke wanda:halima: Yesu ki ta ta pu amboke wankeatiki pitolo alota: Aha. Neketa: mo hande tembolo da Ima: hoeyao hoto tepona: paa a:elueke le hande halipe. ³⁰ Naka: kone da:ta mo a:ka:tei wapepiki tina: hola:pa:niao epoe lemekeme. ³¹ Kutupa mo yeni peao haemeke you haliwekima: make mo wape pea wala:tiki pu haemeke haliweki ameḷe ika: ika: kone Yesu kitaaso hata: hande lemeke tupa: alota: Mandane wanda:hali da:tatiki piekepate ipikana:ma: ipika: kone da:taapeke na ya:la:me laata: ipiki pa:ta: alota: ³² Neketa: Isulai wanda:halina: Kini hali hande Ketiso haekena:ta: ota: koto a:ka:tei wapepiki tina: neke hole-peleeki nikana:ma: handoma:ka:na:ta: naka: pi ota: opulumeke lemekeme.

*Yesu homeekeeki**(Martiu 27:45-56, Luku 23:44-49, Dioni 19:28-30)*

³³ Nate you tikekena: haena: mo kenke paeyao timba: la: pamba puaata: nate 3 okoloko (lekelo yopula: dina:ta:) paa paa piekeme. ³⁴ Nate 3 okoloko (lekelo yopula: haena:) Yesuma: anekehapu wi la alota: Eloï. Eloï. Lama sa:ba:kadani la alota: doeki leekeme. Ya Koda:o. Ya Koda:o. I ekiyeke yonka:laalepe leekeme.

³⁵ Ipiki teke pa:ta: haemeke wanda:hali mandaneeki manuma: opua alota: Opuape. Elaidia wi ala:me lemekeme. ³⁶ Kutupa hali ma:nda:ma: anke hao pua wa:la:mbima: handeke ale ma:nda: meaata: kake liki neke waini ikali tenke lao tumba pitina: laa tumapuna: hapulao Yesuma: dodopo lena: hala:liaaso alota: Hando hape. Elaidiama: ipiki a:pa honda: miliepe. Handomana:e leekeme. ³⁷ Kutupa Yesuma: anekehapu wi laa ota: homeekeme.

³⁸ Yesu homeeke ekima:ta: mo tembolo da tukiki pa:ta: hande tupele pieke dauta: oli holu nanema: sinki peaalupuniaota: ta:ta: ualu piekeme. ³⁹ Kutupata: a:ndeli miniki haemeke haliwekina: opisa halima: Yesuna: leke popeleke nane hayekeme. Kutupa Yesuna: homeekeeki handolo alota: Woo. Do halita: ota: Koda:na: Eiyeye ya:ka:ta:me leekeme.

⁴⁰ Mandane wanda:wekima: hosiki yola:ta: pao hata: handeteke haemekeme. Koto wanda:weki ameḷe Ma:kadala da wanda: Meti hayeketa: kutupa mo wetepe weki Dia:mesi Diosepe hamala:na: inkiki Meti make Salome make haemekeme. ⁴¹ Yesuta: Ka:lili nane hayeke pita: koto wanda:wekima: ipika: hoki nane teli mea pomu hata: ipika: ne yankatiki pu haemekeme. Mandane wanda:weki wopu make ipiki ameḷe Diutuseleme da a:paata: koto alena: haemekeme.

Yesu toko mea hoimikieki

(Matiu 27:57-61, Luku 23:50-56, Dioni 19:38-42)

⁴² Kutupa nate honda: pambuluekema: semoko da wape pitolo haena: Diu wanda:halina: Hoto Pila: Natena: pituluekema: tiki tiki yao wamo pita:la: dina: yeeke handaa ⁴³ A:ta:matia da hali Diosepe epeekeme. Ipikita: epeke ka:esete hali hayeketa: ipikana:ma: make Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki epena:yeeke handeteke hayekeme. Ipikana:ma: honkopu hao puaata: Pailedi pa:ta: Yesuna: toko honda: meonoe laa honke leekeme. ⁴⁴ Kutupa Pailedima: Yesu amba: homea:ka:ta:me pi opuaata: penkilipa:tia pomua mo hande a:ndeli dolo miniki haemeke haliwekina: opisa hali epena: wi la: mea lota: pitolo alota: Yesu amba: homa:la:pe leekeme. ⁴⁵ Homea:me leekeeki opuaata: Diosepema: Yesuna: toko mina: leekeme. ⁴⁶ Diosepema: epeke hakepiki dau seliapo hambaata: Yesuna: toko honda: mea hande dau teliao tonka mea tiaa puaata: toopi ka:ka:na: pa:ta: lapa: piekeme. Toopi homeke ma:nda: mea petepete peatiki pua mo toopi ka:ka:na: a:mbeekeme. ⁴⁷ Ma:kadala da wanda: Metima: make Diosepena: inkiki Metima: make Yesu ipika: lapa: piekeeki handepkekeme.

16

Yesu paa tiaeyekeeki

(Matiu 28:1-8, Luku 24:1-12, Dioni 20:1-10)

¹ Kutupa Diu wanda:halina: Hoto Pila: Nate welealo nane paeyeketa: Ma:kadala wanda: Metima: make Dia:mesina: inkiki Metima: Salomema: make Yesuna: tonka:na: yankaalo poluekema: senisi alemanu hambemekeme. ² Sande da ka:la:paaso siki nate opa:la: haena: Yesuna: toko wieke ale pa:ta: pemekeme. ³ Pulu hata: ika: ika: kone alota: Mo hande toopi ka:ka:na: a:mba ula: toopita: epima: mea a:meiyao petepete

yawalia:pe lemekeme. ⁴ Koto lemekepate pa handa:liao hata: mo hande toopi petepete yawao lumbupa wieke ekita: handemekeme. Kutupa make mo toopita: ota: tieke yeekeme. ⁵ Mo toopi lumba wieke alena: honda: pambaata: weki hali homeke handemekeme. Mo wekihalita: hakepiki dau hokulu pikieki pambaota: ika: popeke nane kiki nane pitiekeme. Kutupa mo wanda: manuma:ta: penkili pimikime.

⁶ Mo hande wekihalima: iki pa:ta: alota: Na penkili pea:pa:peke. Ikana:ma: Na:sa:tete hali Yesu mo a:ka:tei wapepiki tina: tamendiaemeke hali weitelememe. Ipikita: do pa:ta: na ula:me. Amba: tia:me. Ipika: toko wimiki alena: koto handa:pe leekeme. ⁷ Kotoeki handaa Pupe laa Pida make Yesu ipika: mandane disaipolo haliweki make Yesuta: mo Ka:lili nane titina: amba:la pea:me lolo pupe. Ipikana:ma: iki pa:ta: amba: hande lea: tupa: koto pa:ta: handilimikie lolo pupe leekeme.

⁸ Mo wanda:manu hama nane opolu bao mo toko wieke alena: mina:pa:laota: pututu litolo hata: make penkili pitolo hata: pindi pa puaata: paala:ma: homemeke handaa ma:nda: pa:ta: pi na lemekeme.

*Yesuma: Ma:kadala wanda: Meti pa:ta: ipiki waleekeeki
(Ma:tiu 28:9-10, Dioni 20:11-18)*

⁹ [Yesuma:ta: Sande da panake ka:la:polo haena: tiaota: titina: amba:la mo Ma:kadala wanda: Metima: handena:yeke peneme yaeyekeme. Mo wanda:ta: Yesuma: amba: kone ipika: hoke temoko watake hata: tolu lieke wanda:e. ¹⁰ Mo wanda:ma: Yesu ameḷe amba: pomu haemeke wanda:halima: e alo haena: Yesuma: leeke pi lolo peekeme. ¹¹ Kutu piekepate mo wanda:halima: Yesu paa tiao hala:me leekeeki opuata: Ima: handoa:me leekeeki opua kone ota: na opimikime.

*Yesuma: disaipolo hali yaapo pa:ta: ipiki waleekeeki
(Luku 24:13-35)*

¹² Wetepena: hali yaapo pota:na: pepekepate Yesuma: mo hali yaapoma: handena:yeke ta:ta: piki hali leke peekeme. ¹³ Kutupa mo hali yaapoma: paa la:ka:la puaata: mandane hoki nane tolu haemeke wanda:hali lolo pepekepate ipilika: pi make na opimikime.

*Yesuma: mo 11 disaipolo haliweki pa:ta: ipiki waleekeeki
(Ma:tiu 28:16-20, Luku 24:36-49, Dioni 20:19-23, Aposolo 1:6-8)*

¹⁴ Kutupa wetepena: mo hande kiki yaapona: ankena: homeke pu haliweki kone ne nalo pitina: iki pa:ta: ipika: kone waleekeme. Yesuma: mo haliwekima: ipika: tiao hayekeeki handemeke wanda:halina: pi na opimiki handaata: Yesuma: mo haliwekina: pi na opimiki ekina: make ika: puki taka:laeyeke ekina: make pi leekeme. ¹⁵ Yesuma: iki pa:ta: alota: Kenke paeyao pa:ta: puaata: wanda:hali paeyao pa:ta: do pi seliapo wala:pa:peke laa ¹⁶ Hali epima: pi mea bapitaisi peawaya:ka:na:ta: koto halita: da:ta halieke. Kutu piliepate hali epima: pi na mia:ka:na:ta: ipika: yenki milieke. Koda:ma: pi yokaalu pia:ka:na:ta: kota: alu pilieke. ¹⁷ Kutupa pi mulu peleme wanda:halima: do wele pita:la: ekimanu handilimikie leekeme. Ya bikina: hoke temokomanu tolu limikie. Panake pimanu lelimikie. ¹⁸ Hoke ketomanu kikima: minilimikie. Hali homaasa: ikali nemeka:na:ta: na homilimikie. Yeni haaseme wanda:halina: ika: kiki wimika:na:ta: koto wanda:hali tiaalimikie leekeme.

*Yesu oli ya nane hatuku miekeeki
(Luku 24:50-53, Aposolo 1:9-11)*

¹⁹ Koto ekina: Tekehali Yesuma: mo wanda:hali pi la halo paeyaota: Koda:ma: Yesu mea oli ya nane hatuku miekeme. Kutupa Yesuta: Koda:na: popeke nane kiki nane

pitiniaeyekeme. ²⁰ Yesuta: oli hepeni nane pua hata: disaipolo wanda:halima: kenke paeyaona: do pi seliapo wala:tiki pu hayekeme. Kutupa Tekehalima: mandakena: e pokolo hata: wanda:halima: ika: pi ota: pie lena:yeke wele pieke ekimanu pimikime. Kutu pimikime.]

Sembeleke
The New Testament and Genesis in the Sembeleke Language of
Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Sembeleke long
Niugini

Copyright © 1991 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Sembeleke

Translation by: Ken Macnaughtan

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-10-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

554aa30a-6453-5c3b-a9c6-7635bc987776